

Socialstyrelsen

Housing First for Unge

Vidensnotat – ny viden om unge
og hjemløshed

December 2019

Viden til gavn

Publikationen er udgivet af

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Forfatter: Socialstyrelsen
Udgivet december 2019

Download eller se rapporten på
www.socialstyrelsen.dk

Der kan frit citeres fra rapporten med
angivelse af kilde.

Trykt udgave: 978-87-93676-78-7
Digital udgave: 978-87-93676-79-4

Note: Nærværende udgave er opdateret
med de nyeste hjemløshedstal fra oktober
2019.

Indhold

Indledning	5
Sammenfatning	9
Metoden bag vidensnotatet	10
Housing First og hjemløshed i Danmark	12
Hvad er Housing First?	12
Årsager til hjemløshed	15
Faktorer i familien	15
Faktorer hos de unge	17
Faktorer i samfundet	18
Særligt udsatte målgrupper	22
Psykisk sårbarhed	22
Tidligere anbragte unge	23
LGBT+-unge	24
Grønlandere og hjemløshed	25
Unge med minoritetsbaggrund	27
Andre specifikke målgrupper	27
Forebyggelse af hjemløshed	30
Tidlig forebyggelse af hjemløshed	30
Forebyggelse af umiddelbar risiko for hjemløshed	31
Forebyggelse af tilbagevendende hjemløshed	32
Støtte til unge i hjemløshed	35
Litteraturliste	40

Indledning

Hjemløsheden har været stigende de seneste år, ikke kun i Danmark, men også i udlandet. Dette gælder også for unge.

Den seneste kortlægning af antallet af borgere i hjemløshed i Danmark fra 2019 viser et mindre fald i antallet af unge i hjemløshed. Der er dog stadig et behov for at styrke indsatser og tiltag til at forebygge og afhjælpe hjemløshed blandt unge.

Housing First er en tilgang til hjemløshed, der er afprøvet og har vundet indpas i en lang række vestlige lande, herunder også i en del danske kommuner for at afhjælpe og forebygge yderligere hjemløshed. Også for unge er Housing First blevet afprøvet, i Danmark via "ungeprojektet" og "overgangsboligprojektet" (se nedenfor).

Unge er i kraft af deres alder i gang med de spæde skridt mod en selvstændig tilværelse som voksen. De står uden et bredt erfaringsgrundlag eller afklaret identitet med ønsker og drømme for tilværelsen, men er i sagens natur afhængige af voksne eller netværk omkring sig. På den måde står de i nogle vigtige overgange i deres liv, bl.a. om valg af uddannelse. Når de bliver 18 år, bliver de mødt med en helt anden forventning om ansvarlighed fra deres omgivelser. Er man som ung i en udsat position, kan man fx befinde sig i den svære overgang fra at være anbragt i plejefamilie eller på institution til forventninger om et selvstændigt voksenliv. Disse overgange er bl.a. med til at øge unges risiko for hjemløshed.

På baggrund af virkningsfulde indsatser og erfaringer fra udlandet vil dette vidensnotat udgøre et forsøg

på et vidensgrundlag for tendenser, risikofaktorer og indsatser rettet mod unge i hjemløshed eller i risiko for hjemløshed. De danske erfaringer og undersøgelser relateret til unge og hjemløshed er løbende medtaget.

Formålet med vidensnotatet er at kortlægge den aktuelle viden om den voksende målgruppe af unge i eller på vej i hjemløshed. Herunder skal notatet belyse, hvad der kendetegner de unges problematikker og bidrage med viden om, hvordan en Housing First-tilgang særligt målrettet unge kan give vigtig viden om, hvordan man fremadrettet tilrettelægger indsatser for unge i eller på vej i hjemløshed.

Der findes flere definitioner af borgere i hjemløshed. Lovgivningsmæssigt defineres målgruppen i botilbudsvejledningen i forbindelse med servicelovens § 110 (boformer til borgere i hjemløshed) således:

"Målgruppen for optagelse i et midlertidigt botilbud efter servicelovens § 110 spænder fra personer, der står helt uden tag over hovedet (boligløse), til personer, der har en bolig, de ikke kan fungere i, og som evt. er i risiko for at miste boligen, hvis der ikke sættes ind i tide med relevant hjælp. Hjemløshed er et flertydigt begreb, fordi det ofte relaterer sig til og falder sammen med en lang række af andre problemer end blot manglen på en bolig. Alkohol- og stofmisbrug, blandingsmisbrug, psykisk lidelse, vold, kriminalitet, ringe arbejdsmarkedstilknytning, manglende sociale netværk, et omflakkende liv og rodløshed er blot nogle af de problemer, der hænger sammen med hjemløshed"¹.

www.retsinformation.dk

1 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=198678>, pkt. 169.

Forskningsmæssigt defineres hjemløshed i VI-VE's nationale kortlægninger således:

"...[De], som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige boalternativer, eller som bor midlertidigt og uden kontrakt hos slægtninge, venner eller bekendte. Som [person i hjemløshed] regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat."

VIVE – Det Nationale Forsknings- og
Analysecenter for Velfærd

Hverken den lovgivnings- eller den forskningsmæssige definition kan stå alene. Vidensnotatet baserer sig derfor på en forståelse af målgruppen, som indeholder både den lovgivnings- og den forskningsmæssige definition af gruppen. I vidensnotatet er også inddraget viden om indsatser med forebyggende sigte.

Vidensnotatet vil fremadrettet udgøre et fælles grundlag for arbejdet med Housing First for unge i Danmark. Det er ambitionen, at det kan anvendes af ledere, praktikere eller tovholdere i kommunernes hjemløshedsindsatser og andre øvrige institutioner, organisationer eller netværk, der arbejder med unge i hjemløshed eller i risiko herfor.

Vidensnotatet er udarbejdet som en del af satspuljeprojektet "Housing First for Unge". Med satspuljen 2018 besluttede satspuljekredsen at igangsætte en handlingsplan til bekæmpelse af hjemløshed i Danmark. Som et delinitiativ af handlingsplanen skal der udvikles og modnes en Housing First-indsats målrettet unge 14–24-årige i hjemløshed eller i risiko herfor. Dette vidensnotat og litteraturgennemgang udgør fundamentet for udvikling af modellen, som op til fem kommuner efterfølgende skal modne og afprøve i perioden 2020–2021.

VIVE – det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd samt Aarhus Kommune har gennemlæst og kommenteret dette vidensnotat.

På hjemmesiderne www.socialstyrelsen.dk og www.vidensportal.dk kan du læse mere om arbejdet med at forebygge og afhjælpe hjemløshed i Danmark.

God læselyst!

Sammenfatning

Dette vidensnotat præsenterer dansk og international forskning om målgruppen og udvalgte virksomme indsatser til unge i eller på vej i hjemløshed.

Vidensnotatet giver et overblik over årsager til hjemløshed opdelt ud fra faktorer i familien, faktorer hos den unge og faktorer i samfundet, ligesom der redegøres for eksempler på relevante indsatser til at forebygge hjemløshed samt indsatser til at afhjælpe hjemløshed

I Danmark har en del kommuner gennem en år-række arbejdet med hjemløshed ud fra en Housing First-tilgang. Erfaringer med og evalueringer af Housing First indgår også i vidensnotatet.

Vidensnotatet fokuserer på de udsatte unges særlige problematikker samt de udsatte unges møde med kommuners og organisationers arbejde med at forebygge hjemløshed. Vidensnotatet trækker primært på international forskning, idet der endnu ikke findes så meget dansk forskning på området. Som støtte for læserne fremgår det løbende i notatet, hvorvidt den enkelte undersøgelse er fra udlandet eller Danmark.

Viden om unge og hjemløshed

Det er sjældent én faktor alene, der direkte eller indirekte forårsager hjemløshed. I det følgende fremhæves risikofaktorer for unge baseret på undersøgelser fra både ind- og udland. Disse særlige risikofaktorer hos unge er væsentlige at kende for at forstå unge i eller i risiko for hjemløshed:

Psykisk sårbarhed. Litteraturen peger entydigt på, at psykisk sårbarhed både er en årsag til og

et produkt af hjemløshed, og at hjemløshed kan føre til vedvarende kognitive og psykiske negative konsekvenser. Unge i hjemløshed er særligt udsatte for at udvikle symptomer på stress, depression og angst og er i øget risiko for at begå selvmord.

Tidligere anbragte unge. Tidligere anbragte unge er i større risiko for at opleve hjemløshed end øvrige unge. Børn og unge, som anbringes udenfor hjemmet, har meget ofte været udsat for traumer, omsorgssvigt eller misbrug af alkohol/stoffer i hjemmet. Forskningen viser, at antallet af tidligere traumer er direkte forbundet med risikoen for hjemløshed og udsathed generelt. Forskningen viser ligeledes, at børn og unge i stabile anbringelser i plejefamilier ikke har en forhøjet risiko for senere hjemløshed.

Svigt i barndommen og sammenbrud i nære relationer. Familiekonflikter kan øge unges risiko for hjemløshed væsentligt. Unge og voksne har ofte oplevet et brud i nære relationer op til, at de rammes af hjemløshed. For de unge kan risikofaktorer være opvækst i hjem præget af omsorgssvigt, kaotisk livsførelse, vold, misbrug af alkohol/stoffer, psykiske lidelser hos forældre m.v. Der kan også være tale om højt konfliktniveau mellem forældrene og/eller mellem forældre og den unge eller uplanlagt ophør af en anbringelse. Forskning peger på gode resultater ved bl.a. konfliktmægling i familien.

Dansk forskning på området viser, at der er en betydelig variation i familiebaggrunde blandt dem, der rammes af alvorlige psykiske og sociale problemer tidligt i livet. Således er der blandt de marginaliserede unge også en betydelig gruppe, der kommer fra det, der bredt kan karakteriseres som "middelklassen".

Traumer. International forskning viser sammenhæng mellem traumer i barndommen og senere hjemløshed. Traumer kan fx være et resultat af overgreb, omsorgssvigt af barnet, samt at der i familien er misbrug af alkohol/stoffer, vold, psykisk sygdom eller familiemedlemmer indsat i fængsel. Særligt overgreb og omsorgssvigt er stærke indikatorer for traumer. Sammenlignet med øvrige unge har unge i hjemløshed i højere grad forekomst af posttraumatisk stressyndrom (PTSD).

Særlige målgrupper. Tidligere anbragte unge, psykisk sårbare unge, nyankomne udlændinge med flygtningebaggrund samt grønlandere i Danmark er i overvægt i hjemløshedsstatistikkerne. En særligt udsat målgruppe er også LGBT+-unge med kønsmæssig eller seksuel minoritetsbaggrund, som bl.a. kan opleve svære konflikter i familien.

Strukturelle eller institutionelle risikofaktorer. Litteraturen peger på en række strukturelle og institutionelle barrierer, der enten direkte eller indirekte kan medvirke til unges hjemløshed. De strukturelle barrierer kan omhandle forsørgelsesgrundlag, tilgængelighed af billige boliger eller fravær af politikker og retningslinjer målrettet forebyggelse af hjemløshed. De institutionelle barrierer kan være utilstrækkelig støtte til unge i overgang fra anbringelse til voksenliv, utilstrækkelig støtte i overgangen fra fængselsophold eller (psykiatriske) indlæggelser samt manglende koordinering og/eller organisatorisk samarbejde omkring den unge.

Risici ved overgange. Litteraturen viser risici for de unge ved overgange eksempelvis fra anbringelse, indlæggelse, fængsel, afbrud af eller skift i uddannelse m.m. Dette taler primært for en mere systematisk opmærksomhed i sagsbehandling og i sociale indsatser for at forebygge en situation i hjemløshed.

Forebyggelse af hjemløshed

Vidensnotatet berører kort de mulige indsatser til at forebygge hjemløshed, der er identificeret i litteraturen. Der skelnes mellem tidligt forebyggende indsatser (primær forebyggelse), opsporende/begrænsende indsatser (sekundær forebyggelse) og endelig hindring af tilbagefald (tertiær forebyggelse).

Tidligt forebyggende indsatser kan være indsatser i skoleregnet og med den nære familie. Det er muligt at arbejde opsporende eller begrænsende med hjemløshed ved at arbejde med psykisk sårbarhed, overforbrug af alkohol og/eller stoffer og indsatser for at imødekomme familiekonflikter. Endelig peger litteraturen på gode resultater af boligbevarende indsatser.

Metoden bag vidensnotatet

Vidensnotatet er udarbejdet på baggrund af en omfattende litteratursøgning foretaget af Socialstyrelsen i 2018. Søgningen har afdækket viden fra nordiske og internationale kilder, herunder emner relevante hjemmesider samt relevante referencedatabaser. Der er søgt efter Housing First i kombination med "unge" inkl. målgruppen af unge under 18 år (inkl. engelsk oversættelse). Ved at benytte begrebet unge fremfor en direkte aldersafgrænsning er der i søgningen søgt at tage højde for, at meget af den tilgængelige viden om Housing First hidtil har haft fokus på gruppen af voksne i hjemløshed. Søgningen har desuden været afgrænset til publikationer udgivet i perioden 2008-2018 for at sikre nyeste viden. I den periode har Housing First-princippet vundet frem i både teori og praksis.

Efter en relevansvurdering har søgningen resulteret i udvælgelsen af 59 primære publikationer og 186 sekundære publika-

tioner, som er blevet vurderet for deres faglige relevans. Der er under arbejdet med vidensnotatet dukket ny litteratur op, som er blevet inkluderet løbende. Den primære litteratur beskæftiger sig specifikt med Housing First målrettet unge, mens den sekundære kredser om Housing First på voksenområdet, hvor undersøgelserne således ikke direkte er målrettet de unge, men potentielt omfatter målgruppen.

På baggrund af screening og gennemlæsning er det hovedsageligt den primære litteratur, der har ligget til grund for udarbejdelsen af dette vidensnotat. Denne litteratur omfatter overvejende forskningsbaserede bidrag, herunder videnskabelige værker, artikler og rapporter og i mindre grad praksisbaserede og lokale rapporter. Størstedelen af litteraturen stammer fra USA, Canada, Storbritannien og Australien, mens en mindre del er nordisk funderet.

Housing First og hjemløshed i Danmark

Hvad er Housing First?

Housing First er en tilgang til at bekæmpe hjemløshed. Gennem Housing First tilbydes borgeren først og fremmest en stabil og permanent boligsituation for at kunne give ro til en samtidig intensiv, social støtte målrettet borgerens behov.

Housing First stammer fra USA og Canada og er udviklet siden 1990'erne. Tilgangen har vist succesfulde resultater ved, at borgere øger chancen for at komme ud af hjemløshed og efterfølgende fastholdes i egen bolig. De danske afprøvninger

af Housing First viser, at indsatsen kan hjælpe hovedparten af de danske borgere i hjemløshed ud af hjemløshed og muliggøre, at de kan fastholde en bolig (VIVE, 2017a). I dag er Housing First-tilgangen udbredt til en lang række vestlige lande.

Gennem Housing First skabes helhed i indsatsen omkring borgeren dels gennem en stabil boligsituation, og dels gennem en social støtte, der er individuelt tilpasset borgerens behov. Dette skal ske gennem et tæt og helhedsorienteret samarbejde med aktører omkring borgeren, hvor denne er i centrum for indsatsen (VIVE, 2017a).

Housing First-tilgangen er baseret på otte principper, som udgør værdigrundlaget for tilgangen:

- **Boligen som en basal menneskeret**
- **Respekt, empati og medmenneskelighed overfor alle borgere**
- **En forpligtelse til at arbejde med borgerne, så længe de har behov**
- **Selvstændige boliger i almindeligt byggeri**
- **Adskillelse af bolig og støttetilbud**
- **Udgangspunkt i borgerens behov og selvbestemmelse**
- **Recovery-orientering**
- **Skadesreduktion.**

Den individuelle sociale bostøtte følger evidensbaserede metoder. Housing First er oprindeligt udviklet og afprøvet med basis i bostøttemetoden Assertive Community Treatment (ACT). I Danmark anvendes nu tre bostøttemetoder i en Housing First-baseret tilgang: Critical Time Intervention (CTI), Intensiv Case Management (ICM) og Assertive Community Treatment (ACT). Valget af metode afhænger af borgerens behov for støtte, og i hvilket omfang borgeren selv er i stand til at benytte øvrige tilbud i det sociale system (VIVE, 2017a). CTI adskiller sig fra ICM og ACT ved at være tidsbegrænset og fokuseret på overgangsproblematikker.

Du kan læse mere om Housing First og de tre evidensbaserede bostøttemetoder på www.socialstyrelsen.dk.

Danske erfaringer med Housing First og unge

Som følge af stigningen i hjemløshed iværksatte satspuljepartierne i 2009 'Hjemløsestrategien' som en stor strategisk satsning for at reducere hjemløsheden i Danmark. Strategien indebar bl.a., at udvalgte kommuner skulle etablere boliger til borgere i hjemløshed samt afprøve de tre bostøttemetoder CTI, ICM og ACT. Arbejdet fortsatte med implementering og forankring af kommunernes erfaringer, og der blev oprettet en rådgivningsfunktion under Socialstyrelsen, der støtter kommuner og botilbud under servicelovens § 110 med at implementere metoderne fra hjemløsestrategien.

I perioden 2014-2017 afprøvede ti kommuner kombinationen af Housing First og en målrettet social indsats. Projektet var målrettet unge i alderen 17-23 år. To evidensbaserede bostøttemetoder blev anvendt: CTI-metoden og ICM-metoden. Formålet med projektet var at nedbringe antallet af unge i hjemløshed både ved at hjælpe disse unge i bolig og ved at forebygge hjemløshed blandt unge, der er i risiko herfor. Udover bolig og bostøtte indeholdt indsatsen også en afprøvning af "samarbejdsmodellen", som er udviklet til at sikre kontinuitet i anbragte unges overgang til voksenlivet, men herefter er blevet koblet til unges overgang fra hjemløshed til bolig. Samarbejdsmodellen er en myndighedsmodel, der gennem forpligtende mål og aftaler samler alle relevante fagpersoner omkring den unge til tre årlige netværksmøder. Evalueringen af metoden peger på, at den unges stemme bliver hørt, og at modellen sikrer sammenhæng og tværfaglig koordination for en helhedsorienteret indsats sammen med den unge (Rambøll Management og VIVE, 2018).

Evalueringen af projektet viste, at kombinationen af samarbejdsmodellen og bostøtteindsatsen giver en sammenhængende og helhedsorienteret indsats for den unge, og de bidrager til at hjælpe den unge ud af hjemløshed og at forebygge hjemløshed for unge i risiko for hjemløshed (Rambøll Management og VIVE, 2018). Erfaringerne viste dog også, at det var svært at skabe kontakt med de unge med mest komplekse problemstillinger samt fastholde dem i indsatserne.

Derfor blev en model for midlertidige overgangsboliger i kombination med ICM-bostøttemetoden afprøvet i fire af de ti kommuner. Målgruppen for indsatsen var de mest udsatte unge i hjemløshed i alderen 18-24 år. Projektets evaluering viser, at modellen for overgangsboliger kan være et centralt værktøj til at etablere en stabil ramme, hvori arbejdet med udredning og handleplaner kan påbegyndes for den del af de unge i hjemløshed, som ikke tidligere har fået foretaget en systematisk udredning eller udarbejdet en handleplan. Derudover viste evalueringen, at ca. to ud af tre unge, der har haft ophold i overgangsboligerne, efterfølgende er kommet i egen bolig (Rambøll Management Consulting og VIVE, 2019).

Du kan læse mere om samarbejdsmodellen samt erfaringerne fra ungeprojektet og overgangsboligprojektet på www.socialstyrelsen.dk.

Årsager til hjemløshed

Ifølge forskningen på området er hjemløshed ikke et resultat af én risikofaktor, men opstår i et komplekst samspil mellem både strukturelle, systemiske, interpersonelle og individuelle faktorer. Den danske hjemløsetælling fra 2017 og flere andre danske publikationer bekræfter denne kompleksitet (VIVE, 2016; VIVE, 2017b). Især kombinationen af risikofaktorer såsom psykisk sårbarhed, alkohol og overforbrug af rusmidler hos den enkelte borger kan øge risikoen for hjemløshed (Benjaminsen, 2016).

Undersøgelser viser, at der er en række overgange for unge, hvor risikoen for hjemløshed stiger markant. Det kan fx være overgangen fra indlagt til udskrevet fra psykiatrisk (og somatisk) afdeling, fra anbragt ung til selvstændigt voksenliv, fra SU til anden offentlig forsørgelse eller fra fængsel til frihed. Også større livsbegivenheder som dødsfald eller brud i de nære relationer, fx forældres skilsmisse, kan anses som en kritisk overgang. Og endelig er overgangen fra bolig til hjemløshed og omvendt i sig selv en kritisk overgang, man bør have for øje i arbejdet med unge og hjemløshed. Viden om kritiske overgange vil blive udfoldet under "Faktorer i samfundet".

Nedenfor er årsager til hjemløshed beskrevet indenfor tre vigtige områder, der ifølge litteraturen alle kan have betydning for, hvorvidt en ung rammes af hjemløshed: faktorer hos familien, faktorer hos de unge og faktorer i samfundet.

Faktorer i familien

Familien omkring den unge spiller en væsentlig rolle for den unges risiko for hjemløshed. I udlandet har man i forskningskredse beskæftiget sig mere og mere med at tænke familien ind som del af løsningen for den unges hjemløshed (Dore, 2011).

Familiekonflikter er en af de væsentligste årsager til unges hjemløshed (Winland i Gaetz, 2013). Faktorer i familien handler ofte om et højt konfliktniveau mellem forældrene og mellem forældre og den unge (Gaetz et al., 2016). Den udenlandske litteratur peger på risikofaktorer relateret til den unges opvækst i hjem præget af omsorgssvigt, kaos, vold, misbrug af alkohol/stoffer, psykiske lidelser hos forældre m.v. (Barker, 2012a; FEANTSA, 2016a; Mallett et al., 2010; Mayock & O'Sullivan, 2011; Milburn et al., 2009).

Omsorgssvigt i hjemmet

En stor risikofaktor for hjemløshed blandt unge er omsorgssvigt i hjemmet (Herman et al., 1997). Et amerikansk studium har vist, at 92 procent af unge i hjemløshed havde oplevet psykisk vold, 84 procent havde oplevet fysisk vold, og 39 procent havde oplevet seksuelle overgreb i hjemmet (FEANTSA, 2016a). Et canadisk studie viser, at over 50 procent af de unge anser traumatiserende oplevelser i barndommen som medvirkende til deres hjemløshed (Gaetz et al., 2016).

Derudover viser en canadisk undersøgelse, at forældrenes psykiske lidelser eller overforbrug af alkohol og/eller stoffer beskrives af flertallet af de unge som en årsag til deres hjemløshed. De unge beskriver, hvordan de er flygtet fra hjemmets

forhold uden at have en permanent boligløsning (Gaetz et al., 2016).

Der er begrænset forskning på dette område i en dansk kontekst. I en undersøgelse fra Danmark finder man dog, at 36 procent af forældrene til unge i hjemløshed er registreret med mindst en af tre udsathedsfaktorer, som er psykiske lidelser, misbrugsproblemer eller en ubetinget dom (VIVE, 2017c).

Social arv som medvirkende faktor

I litteraturen beskrives, hvordan mange af de unge, som kommer fra socialt belastede familier, ofte selv vil opleve sociale udfordringer. Det kan fx være stof- og/eller alkoholforbrug, psykiske vanskeligheder, indlæringsvanskeligheder, manglende skolegang m.v. (Gaetz et al., 2016). Det er årsager, der for den unge selv udgør betydelige faktorer for risikoen for hjemløshed (Mallett et al., 2010). I en canadisk undersøgelse beskrives, hvordan den unge og forældrene i hjem, hvor både forældre og den unge har sociale udfordringer, kan have vanskeligt ved at håndtere og forholde sig til hinandens udfordringer. Det betyder, at konfliktniveauet kan være højt, hvilket i sidste ende kan resultere i, at den unge frivilligt eller ufrivilligt må forlade hjemmet og dermed risikerer at ende i hjemløshed (Gaetz et al., 2016).

I en australsk undersøgelse af god praksis på feltet beskrives, hvordan familiers fattigdom også kan være en medvirkende årsag til den unges hjemløshed. Undersøgelsen peger på, at der i familier med få økonomiske ressourcer kan være en forventning om, at de unge må klare sig selv (Barker, 2012a). En forventning, der betyder, at den unge tidligt må fraflytte hjemmet uden nødvendigvis at have tillært sig de kompetencer, det kræver at bo på egen hånd. Forældrene har ikke mulighed for at støtte den unge økonomisk, og ofte vil den unge

ikke kunne flytte hjem igen, da boligforholdene kan være små (Barker, 2012a).

Konflikter i hjemmet grundet ønske om større frihed eller uenighed om livsstil

Flere udenlandske undersøgelser har vist, at nogle unges vej ind i hjemløshed sker på baggrund af den unges ønske om større frihed fra sine forældre (Mallett et al., 2010; Gaetz et al., 2016). Ønsket om større frihed kan ifølge en australsk undersøgelse vise sig ved, at den unge afprøver forældrenes grænser (Mallett et al., 2010). Det kan fx gøre sig gældende i forhold til nogle i hjemmet fastsatte regler om, hvornår den unge skal være hjemme eller om alkohol- eller stofindtag. De unges ønske om frigørelse og forældrenes evne til at håndtere dette har for de unge i undersøgelsen ført til et højt konfliktniveau mellem den unge og forældre. Konfliktniveauet betyder, at den unge enten selv har valgt at fraflytte hjemmet eller er blevet smidt ud, uden at den unge har en alternativ bopæl (Mallett et al., 2010).

Samme australske undersøgelse finder, at konflikter mellem forældre og unge med minoritetsbaggrund ofte handler om kulturelle uoverensstemmelser (Mallett et al., 2010). Emnet er ikke særligt belyst i en dansk kontekst, men den seneste danske hjemløsetælling (2017) har vist, at 23 procent af de 18–24-årige i hjemløshed er indvandrere eller efterkommere af indvandrere og derfor udgør en markant andel af gruppen af unge i hjemløshed. Se også særskilt afsnit om "Unge med minoritetsbaggrund".

Andre studier fra udlandet peger på, at unge fra LGBT+²-miljøer, der oplever hjemløshed, ofte oplever dette grundet familiernes manglende accept af deres seksuelle orientering eller kønsidentitet. Det kan betyde, at den unge enten selv

² Betegnelsen LGBTQ2S unge anvendes i international forskning. Det er en forkortelse for lesbian, gay, bisexual, transgender, queer/questioning, two-spirit. Det udgør både en betegnelse for en persons kønsmæssige identitet og/eller seksuelle orientering. I dette notat anvendes den danske betegnelse LGBT+ for at favne hele målgruppen.

vælger at fraflytte hjemmet eller bliver smidt ud af forældrene (Gaetz et al., 2016; FEANTSA, 2018). Se også særskilt afsnit "LGBT+-unge".

En canadisk artikel argumenterer for, at det kan være en fordel for indsatserne at anskue samarbejde med familien som en del af løsningen for unges hjemløshed fremfor udelukkende årsagen (Winland i Gaetz et al., 2011). Artiklen peger på, at det er en grundlæggende misforståelse at forstå den unges selvstændighed og selvforsørgelse løsrevet fra den unges familie-kontekst. Samtidig er det vigtigt også at anskue "familie" som en heterogen størrelse, hvor fx forskellige familiemedlemmer kan have forskellige roller og ressourcer, den unge kan læne sig op ad. I artiklen fremhæves familieindsatser derfor som væsentlige i forebyggelsen af hjemløshed blandt unge.

Faktorer hos de unge

Litteraturen peger på en række faktorer, som enten direkte eller indirekte kan være årsag til unges hjemløshed. Faktorerne er skoleproblematikker, overforbrug af stoffer og/eller alkohol, kriminel adfærd eller psykiske vanskeligheder (FEANTSA & Council of Europe, 2017; Gaetz et al., 2016; VIVE, 2017b).

Skoleproblematikker. Canadisk forskning viser, at unge med indlæringsvanskeligheder er overrepræsenteret blandt unge i hjemløshed. Et studium viser, at 50 procent af unge i hjemløshed er blevet testet positive for indlæringsvanskeligheder, og 40 procent er blevet diagnosticeret med ADHD (Gaetz et al., 2016). Hertil viser samme studie, at over 80 procent af de unge i hjemløshed havde oplevet mobning i grundskolen (Gaetz et al., 2016).

Psykisk sårbarhed. Litteraturen peger på, at unge med psykisk sårbarhed er overrepræsenteret blandt unge i hjemløshed. I et canadisk studie fortæller de unge, hvordan deres mentale udfordringer begyndte, inden de blev ramt af hjemløshed (Vitopoulos et al., 2017). Undersøgelsen af forekomsten af psykisk

sårbarhed blandt disse unge viser et højt niveau af mentale problemer, fra 48 procent helt op til 98 procent af målgruppen i forskellige undersøgelser (Vitopoulos et al., 2017).

I den danske hjemløsetælling fra 2017 bliver 46 procent af de unge mænd i hjemløshed vurderet til at have psykiske udfordringer mod 64 procent blandt de unge kvinder (VIVE, 2017b). Et dansk langtidsstudie viser, at ca. 20 procent af de unge, frem til at de rammes af hjemløshed, har en svær psykisk lidelse, og at op til 50 procent i alt har en psykisk lidelse (VIVE, 2017c).

Dobbeltbelastning. Begrebet dækker over unge, som både har en diagnosticeret psykisk lidelse og et registreret problematisk forbrug af alkohol og/eller stoffer. Et stort canadisk forskningsprojekt viser, at ca. halvdelen af de unge, som indgår i undersøgelsen, kan dobbeltdiagnosticeres (Kozloff et al., 2016a). I et dansk langtidsstudie viser analysen, at 32 procent af de unge falder i den kategori (VIVE, 2017c).

Overforbrug af stoffer og/eller alkohol. Forskningen i USA viser gennemgående, at omkring en tredjedel af borgere i hjemløshed har et problematisk forbrug af alkohol og stoffer, og yderligere en tredjedel har på et tidspunkt i deres liv haft et sådant overforbrug (Polcin, 2016). Et irsk litteraturstudie viser, at op mod en tredjedel af de unge i undersøgelsen havde et problematisk forbrug af stoffer, inden deres hjemløshed opstod (Lawlor & Bowen, 2017).

I Danmark viser hjemløsetællingen fra 2017, at andelen med problematisk forbrug af stoffer og/eller alkohol blandt de unge mænd i hjemløshed er 61 procent, mens det gælder 34 procent af de unge kvinder i hjemløshed (VIVE, 2017b). Et dansk langtidsstudie viser, at ca. 40 procent af de unge i hjemløshed har et problematisk forbrug af hash og ca. 30 procent af hårde stoffer. I alt finder de, at 45 procent af de unge i årene op til deres hjemløshedssituation har et registreret problematisk

forbrug af stoffer (VIVE, 2017c).

Kriminalitet. Det kan ikke konkluderes ud fra litteraturen, at kriminalitet som enkeltstående faktor udløser hjemløshed (Lawlor & Bowen, 2017). Flere forskningsprojekter har dog undersøgt hjemløshed som en medvirkende risikofaktor for kriminel aktivitet. Et canadisk studium finder, at over 50 procent af de unge selv vurderer, at kriminel aktivitet har været en medvirkende faktor for deres hjemløshed (Gaetz et al., 2016). Forskningen tegner endvidere et klart billede af, at hjemløshedssituationer og perioder er forbundet med kriminelle handlinger, fx butikstyveri, vold og overgreb samt involvering i stofhandel og forbrug. Alt dette øger ligeledes kontakten med grupper med kriminel adfærd. Kriminel adfærd medfører ofte øget gæld, fx til bander eller til bøder og retsudgifter (Edalati et al., 2017).

Forskningen peger således på, at hjemløshed kan udgøre en medvirkende risikofaktor for kriminel aktivitet (FEANTSA, 2016a; Gaetz et al., 2016; Schwan et al., 2018).

Faktorer i samfundet

Litteraturen peger på, at en række strukturelle og institutionelle barrierer enten direkte eller indirekte kan medvirke til unges hjemløshed. De strukturelle barrierer er forsørgelsesgrundlag, tilgængelighed af betalelige boliger og fravær af politikker og indsatser målrettet forebyggelse af hjemløshed. De institutionelle barrierer kan være utilstrækkelig støtte til unge i kritiske overgange, fx fra anbringelse til voksenliv, fra afsoning eller psykiatriske indlæggelser samt manglende koordinering eller organisatorisk samarbejde på tværs af systemer og lovgivninger.

Strukturelle barrierer

Forsørgelsesgrundlag. Et internationalt review peger på, at fattigdom i barndommen kan være en indirekte risikofaktor for senere hjemløshed (Schwan

et al., 2018). En række artikler finder en væsentlig risikofaktor for hjemløshed i manglen på ufaglærte jobs til målgruppen til en løn, der kan dække deres leveomkostninger. Dette udgør især en risikofaktor hos de unge i målgruppen, der udviser fx psykisk sårbarhed, indlæringsvanskeligheder, er ramt af traumer eller har et overforbrug af alkohol og/eller stoffer. Manglen på jobmuligheder bliver hos denne målgruppe en direkte årsag til hjemløshed (Gaetz et al., 2016; Schwan et al., 2018).

Fra dansk forskning er det undersøgt, hvorvidt lavindkomst (under 100.000 kr. i disponibel indkomst) er en selvstændig faktor for hjemløshed. Undersøgelsen viser, at selv efter at have taget højde for alle øvrige risikofaktorer har en lav indkomst en selvstændig betydning for risikoen for hjemløshed i Danmark (VIVE, 2017c).

Begrænset tilgængelighed af billige boliger.

Adgangen til egnede og betalelige boliger er en afgørende faktor for at bekæmpe hjemløshed. En egnet bolig skal her forstås som en bolig i acceptabel stand og med rimelig husleje, som den unge kan betale med den indtægt, man realistisk kan forvente, at den unge kan opnå. Både forskere og de unge selv beskriver, hvordan manglen på passende boliger resulterer i perioder af hjemløshed (Piat et al., 2014; Gaetz et al., 2016; Schwan et al., 2018). Dette bekræftes af danske resultater, hvor det konkluderes, at der er stor mangel på boliger, som modsvarer betalingsevnen hos borgere ramt af hjemløshed. Dette fremhæves særligt i forhold til unge, hvor hjemløsheden er steget markant (VIVE, 2016; VIVE, 2017a; KRAKA, 2018).

Politikker og strategier. International litteratur viser, at man begynder at se et fald i antallet af unge i hjemløshed i lande, hvor man politisk på nationalt eller regionalt niveau har vedtaget og implementeret strategier og lovgivning målrettet forebyggelse af hjemløshed. Der henvises her til fx Canada, Washington State i USA og Irland (Schwan et al., 2018).

I Danmark har man siden 2009 arbejdet med Housing First som national strategi. En evaluering af Housing First-indsatsen implementeret fra 2014 til 2016 i Danmark viser, at de borgere, som modtager strategiens indsatser, i stort omfang opnår positive resultater (VIVE, 2017a). Analyser viser dog også, at det kun er en mindre del af alle personer i hjemløshed, der bliver tilbudt en Housing First-indsats (VIVE, 2017c).

Institutionelle barrierer

Overgang fra anbringelse til voksenliv. Forskning viser, at unge, som har været anbragt på institution eller i familiepleje, er væsentligt overrepræsenteret i hjemløsestatistikkerne. En amerikansk undersøgelse viser, at op til en fjerdedel af de unge, som har været anbragt, ender i hjemløshed indenfor det første år efter anbringelsens ophør (Schwan et al., 2018). En stor canadisk undersøgelse viser, at halvdelen af de unge i hjemløshed har været anbragt på et tidspunkt i deres børneliv, og ca. 40 procent af disse unge oplever overgangen fra anbringelse til selvstændigt voksenliv som den direkte årsag til deres hjemløshed (Gaetz et al., 2016). Også i Danmark er man opmærksom på den betydning, en tidligere anbringelse kan have for risikoen for hjemløshed. Den danske hjemløsetælling fra 2015 viser, at 37 procent af de unge har været anbragt (VIVE, 2017c). I Danmark har kommuner mulighed for at tilbyde en efterværnsindsats til unge efter servicelovens § 76. Efterværn er et tilbud til unge mellem 18 og 23 år, der frem til det 18. år har haft en fast kontaktperson eller har været anbragt udenfor hjemmet (med eller uden samtykke).

En dansk undersøgelse af området viser, at ustabile boligforhold såsom sofasurfing er vilkår for mange tidligere anbragte unge (SFI, 2012). Den seneste hjemløsetælling fra 2017 viser, at 33 procent af de 18–24-årige i hjemløshed er sofasurfere.

Overgange fra andre former for ophold. Et internationalt review peger på, at overgangen fra fængselsophold til frihed udgør en øget risiko for

efterfølgende hjemløshed (Schwan et al., 2018). En amerikansk undersøgelse har vist, at ca. en fjerdedel af de unge med en dom oplever hjemløshed indenfor det første år efter løsladelse (FEANTSA, 2016a). Derudover kan udskrivelser fra indlæggelser, fx fra psykiatrisk behandling, ligeledes udgøre en risiko for hjemløshed. Undersøgelser har vist, at op til en tredjedel af de unge, som udskrives fra en psykiatrisk indlæggelse, rammes af efterfølgende hjemløshed (Kriegel et al., 2015; Leng, 2018; Schwan et al., 2018). Den danske hjemløsetælling fra 2017 viser, at for 10 procent af unge mænd fra 18 til 24 år i hjemløshed er løsladelse fra fængsel angivet som en væsentlig årsag til hjemløsheden. Anden forskning fra Danmark viser, at over en tredjedel af voksne i hjemløshed har en ubetinget dom indenfor de sidste ti år op til hjemløsheden (VIVE, 2017c). Den danske hjemløsetælling fra 2017 viser desuden, at 3 procent af de 18–24-årige kommer direkte fra en hospitalsindlæggelse (VIVE, 2017b).

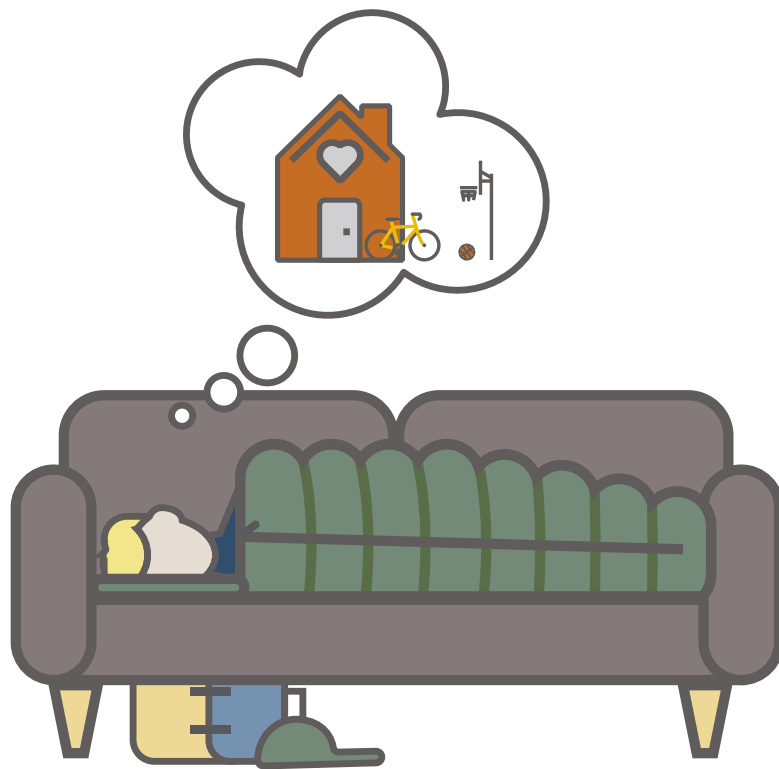
Manglende koordinering og samarbejde ved kritiske overgange.

En række rapporter peger på vanskeligheder i det tværsektorielle og tværfaglige samarbejde. Adskillelsen af behandlingssystemer (fx sundhed, boliger, sociale indsatser) og de konkrete indsatser fra disse systemer vanskeliggør en helhedsorienteret indsats for borgeren (FEANTSA, 2016a; Gaetz et al., 2016; Piat et al., 2014; Schwan et al., 2018). Institut for Menneskerettigheder beskriver, hvordan den komplekse og til tider fragmenterede lovgivning og struktur i de danske kommuner vanskeliggør samarbejdet om at få udarbejdet en sammenhængende handleplan. Rapporten viser, at det både er en udfordring for kommunen og den enkelte i hjemløshed at orientere sig i de mange planer, der udarbejdes (Institut for Menneskerettigheder, 2017).

En dansk undersøgelse af fagpersoners oplevelse af lovgivning, retningslinjer og tilgange på hjemløshedsområdet peger på øget behov for at fokusere på "kritiske overgange" (Analyse & Tal, 2019). Det kan fx være ved udskrivelse fra psykiatrisk indlæggelse og løsladelse fra afsoning i fængsel ud

til en situation i hjemløshed. En god overgang fra ung til voksen svækkes ifølge undersøgelsen af særligt tre årsager: 1) Manglende kontakt mellem kriminalforsorgen og de sociale myndigheder, 2) Manglende mulighed for lån kan stå i vejen for en bolig ved løsladelse, og 3) Borgere risikerer at blive tabt ved udskrivelse fra psykiatriske afdelinger. Dette gælder unge såvel som voksne borgere ramt af hjemløshed.

For at lette disse overgange peger undersøgelsen på flere ting. Fx giver lov om aktiv beskæftigelsesindsats kommunen mulighed for at tildele borgere på overførselsindkomst en udskrivningsmentor før udskrivelse. Der er også gode erfaringer i socialforvaltningen med at være fysisk til stede på de psykiatriske afdelinger enten gennem fremskudt sagsbehandling eller gennem en fast medarbejder ansat til at lette overgangen mellem regionspsykiatri, praktiserende læge og kommune (Analyse & Tal, 2019).

Særligt udsatte målgrupper

Ungdommen kan karakteriseres ved, at den unge står midt i en udvikling fra barn til voksen. Den unge går fra et liv, hvor der har været andre, for det meste voksne familiemedlemmer, som har taget ansvaret, til et liv, hvor den unge selv er primær ansvarlig. Disse overgange er for mange unge en svær tid og en periode i livet, hvor man har brug for støtte og vejledning.

Nogle unge er yderligere udfordret af forskellige årsager og er særligt udsatte for at havne i hjemløshed. Det gælder fx unge, der har været anbragt, eller unge med psykisk sårbarhed. For nogle af disse udsatte grupper viser forskning desuden, at når de unge rammes af hjemløshed, sker dette første gang i en tidligere alder og i flere gentagne mønstre end unge, som ikke har disse udsathedsfaktorer. Dette gælder særligt grupper som LGBT+-unge, anbragte unge eller unge fra oprindelige befolkninger (Gaetz et al., 2016). Det betyder, at de unge allerede kan have oplevet gentagne perioder af hjemløshed og ustabile boligsituationer, før de indgår i deciderede hjemløshedsindsatser.

En anden målgruppe blandt de unge i hjemløshed er unge opvokset i hjem, hvor forældrene som oftest er i arbejde og har uddannelse. Over halvdelen af unge i hjemløshed under 23 år kommer fra et hjem, som hverken har været præget af misbrug af alkohol/stoffer eller psykisk sygdom (SFI, 2015; VIVE, 2017c). Disse unge rammes af forskellige årsager af psykisk sårbarhed og medfølgende alkohol- og/eller stofbrug og har af den årsag større risiko for at havne i hjemløshed. Det er derfor langt fra entydigt, hvilken familiebaggrund unge i hjemløshed kommer fra (Benjaminsen, 2016).

Ud fra eksisterende forskning vil vi i de følgende afsnit se på en række målgrupper, som er særligt udsat for hjemløshed.

Psykisk sårbarhed

Både international og dansk forskning peger på, at en stor andel af unge i risiko for hjemløshed udviser psykisk sårbarhed. Litteraturen peger entydigt på, at psykisk sårbarhed både er en årsag til og et produkt af hjemløshed, og at hjemløshed kan føre til vedvarende kognitive og psykiske konsekvenser (Donley & Wright, 2017; FEANTSA, 2016a; Rambøll Management & VIVE, 2018).

Forskningen nævner i denne sammenhæng, at unge i hjemløshed er særligt udsatte for at udvikle symptomer på stress, depression og angst og er i øget risiko for at begå selvmord (FEANTSA, 2016a). Tallene for psykiske lidelser er estimeret til at være dobbelt så høje hos canadiske unge i hjemløshed sammenlignet med den generelle population i samme aldersgruppe (Kozloff et al., 2016b). I et canadisk studie af 1.103 unge i hjemløshed rapporterer 41 procent, at de er blevet testet positive for ADHD i deres skoletid (Gaetz et al., 2016).

I en dansk evalueringsrapport af "ungeprojek-tet" beskrives, hvordan 95 procent af de unge i projektet i større eller mindre grad har psykiske vanskeligheder, og at 29 procent har en psykiatrisk diagnose (Rambøll Management & VIVE, 2018). Af de, der har fået stillet diagnose, er ADHD/ADD, angst og depression de mest udbredte diagnoser. Svære psykiske lidelser som skizofreni/skizotypi og borderline ses i mindre grad hos den danske målgruppe i undersøgelsen (Rambøll Management & VIVE, 2018).

Social isolation. International forskning peger på, at personer med psykiske vanskeligheder eller psykiske lidelser bliver mødt med stigmatisering og derved kan føle sig ekskluderet fra samfundet (Raitakari et al., 2015). En risikofaktor for mål-

gruppen er således også social isolation, der kan hindre integration i lokalsamfundet og dannelsen af nære relationer for personer i hjemløshed med psykiske vanskeligheder (Raitakari et al., 2015). Udover manglende relation til familien beskriver den internationale forskning problematiske familierelationer som en væsentlig risikofaktor. Her nævnes fx fysisk, psykisk og seksuelt misbrug indenfor familien som faktorer, der kan føre til psykiske vanskeligheder hos den unge i hjemløshed eller i risiko herfor (Donley & Wright, 2017).

Tendensen beskrives også i dansk forskning. Ifølge den danske evalueringsrapport af "ungeprojektet" vurderes 38 procent af projektets unge at have svag kontakt til familie og venner eller at være isoleret (Rambøll Management & VIVE, 2018).

Traumer. Ifølge litteraturen er der en række særlige forhold for unge i hjemløshed, der relaterer sig til traumer og PTSD. Sammenlignet med øvrige unge har unge i hjemløshed i højere grad forekomst af posttraumatisk stresssyndrom (PTSD) (Donley & Wright, 2017). Forskningen peger på, at de unge i hjemløshed ofte flygter fra hjem, hvor de har været udsat for vold, misbrug af alkohol/stoffer, konflikter og/eller vanrøgt. De bærer derfor allerede inden deres hjemløshedssituation på traumer (Mayock et al., 2011). En artikel konkluderer, at traumer i barndommen er en kraftfuld risikofaktor for hjemløshed i voksenlivet, og at især overgreb og omsorgssvigt er signifikante faktorer (Herman et al., 1997).

Forskningen peger enstemmigt på, at det at være uden et hjem i sig selv er traumatisk, og at de unge i hjemløshed derfor altid vil være traumeramte og bør mødes af indsatser baseret på traumeviden, og som kan håndtere dette (Gaetz, 2017; Mayock et al., 2011). Tal fra USA har yderligere vist, at 78 procent af uledsagede minoritetsunge i hjemløshed havde oplevet en traumatisk hændelse, siden de endte i hjemløshed. Herudover udviste 28 procent af målgruppen symptomer på PTSD (Donley & Wright, 2017).

Tidligere anbragte unge

International litteratur peger på, at tidligere anbragte unge er i større risiko for at opleve hjemløshed og være overrepræsenteret i populationen af unge i hjemløshed (Donley & Wright, 2017; FEANTSA, 2016a; Patterson et al., 2015; White et al., 2011). I USA viser en undersøgelse, at 20 procent af unge, der har været i familiepleje, ender i hjemløshed (White et al., 2011). I den danske undersøgelse "Veje ind og ud af hjemløshed", hvor man undersøger 1.410 unge i hjemløshed mellem 18 og 24 år, finder man, at 53 procent af de unge enten har modtaget en forebyggende foranstaltning efter serviceloven eller har været anbragt, og ca. 40 procent heraf har over undersøgelsesårene været anbragte (VIVE, 2017c).

Et canadisk studie af 1.103 unge i hjemløshed viser, at 63 procent af de unge rapporterer, at de har oplevet traumer og/eller misbrug af alkohol/stoffer i barndommen, og heraf har 58 procent været involveret i forebyggende indsatser. Især unge, som har været anbragt op til det 18. år, udgør en særlig risikogruppe på trods af tilbud om efterværn (FEANTSA, 2016a; Gaetz et al., 2016). For nogle af de unge gør det sig gældende, at de unge selv ikke ønsker at modtage yderligere hjælp, når de bliver myndige, men i stedet ønsker at "stå på egne ben" (SFI, 2012). I overgangen fra ung til voksen er der rent lovgivningsmæssigt mange ting, som ændrer sig, hvilket ligeledes udgør en forhøjet risiko for udsathed og hjemløshed (SFI, 2012; VIVE, 2017a).

Årsagerne til tidligere anbragte unges overrepræsentation i hjemløsestatistikkerne i den vestlige verden skal findes flere steder. For det første de oprindelige årsager til anbringelsen, for det andet oplever mange sammenbrud i anbringelsen og sidst den svære overgang fra anbragt til selvstændigt voksenliv.

De oprindelige årsager. Børn og unge, som anbringes udenfor hjemmet, har meget ofte været

udsat for traumer og misbrug af alkohol/stoffer i hjemmet (FEANTSA, 2016a; Gaetz et al., 2016). De årsager, som betød, at barnet eller den unge blev anbragt oprindeligt, følger ifølge denne canadiske undersøgelse med den unge ind i voksenlivet.

Sammenbrud i anbringelser. Canadisk forskning viser, at børn og unge, som har flere sammenbrud i anbringelser, har signifikant større risiko for at ende i hjemløshed. Unge med mange skift i anbringelsessteder har desuden højere risiko for at have oplevet perioder med hjemløshed tidligt i deres liv, evt. fordi de rømmer fra deres anbringelser. Forskningen viser ligeledes, at børn og unge i stabile plejefamilier ikke har en forhøjet risiko for senere hjemløshed (Gaetz et al., 2016).

Overgang fra anbringelse til voksenliv

Overgangen fra anbringelse til voksenliv er forbundet med mange udfordringer og ofte koblet til mange forskellige udsathedsfaktorer, fx manglende uddannelse og job, dårligt helbred og hjemløshed (FEANTSA, 2016; Schwan et al., 2018). Unge, som forlader en anbringelse, er ofte karakteriseret ved at have et svagt og ikke-ressourcestærkt privat netværk.

I dansk kontekst viste evalueringen af "ungeprojektet", at op imod halvdelen af de unge i projektet havde det vanskeligt med at varetage dagligdagsfunktioner såsom økonomi (Rambøll Management & VIVE, 2018). Dette stiller dem markant dårligere sammenlignet med unge i almindelighed, som kan støtte sig op ad forældre og/eller andre nære relationer. Den støtte kan både være økonomisk og hjælp til almindelige daglige gøremål, fx tilgå e-Boks, betale regninger, klare forsikringer osv. (Deloitte, 2017; FEANTSA, 2016a).

LGBT+-unge

Unge tilhørende en seksuel eller kønsmæssig minoritet er stærkt overrepræsenteret i hjemløshedssta-

tistikkerne i udlandet, særligt hvad angår de unge under 25 år (FEANTSA, 2018). Målgruppen udgør 20-40 procent af alle unge i hjemløshed i Canada. Til sammenligning udgør målgruppen 5-10 procent af den generelle unge population (Abramovich & Shelton, 2017). Internationalt anvendes betegnelsen LGBTQ2S. Det er en forkortelse for lesbian, gay, bisexual, transgender, queer/questioning, two-spirit (two-spirit dækker over maskulin og feminin kønsidentitet blandt oprindelige befolkninger). I det følgende benyttes betegnelsen LGBT+-unge. Det udgør en samlet betegnelse for en persons kønsmæssige identitet og/eller seksuelle orientering og er det begreb, der anvendes i Danmark.

I international litteratur er der bred enighed om, at LGBT+-unge udgør en særlig risikogruppe for hjemløshed. Viden om denne målgruppe i relation til hjemløshed skal primært findes i udlandet og endnu i begrænset omfang. I dansk kontekst findes der umiddelbart ingen viden eller forskning om LGBT+-unge relateret til hjemløshed. Den eksisterende litteratur er primært fra Canada, USA og England, og området bliver omtalt som "det skjulte problem" indenfor hjemløshed, bl.a. som følge af manglende offentlig opmærksomhed og debat (FEANTSA, 2018).

Generel forskning om LGBT+-unge viser, at målgruppen mødes af de samme udfordringer og risikofaktorer, som unge LGBT+-personer i hjemløshed. LGBT+-unge føler sig oftere ensomme og har været udsat for flere traumatiske oplevelser i barndommen. De har generelt dårligere helbred, udviser flere stresssymptomer og har en højere risiko for selvmordsforsøg end andre unge (FEANTSA, 2018). Derudover viser forskningen, at LGBT+-unge oplever højere grad af problemer i familien, de har lavere grad af uddannelse og er i højere grad udsat for mobning end andre grupper af unge i hjemløshed.

Litteraturen peger derudover på en række specifikke risikofaktorer blandt LGBT+-unge i særlige sårbare positioner:

Diskrimination. De få studier, der findes, peger på unge, der møder fordomme eller diskrimination direkte relateret til deres seksuelle orientering eller kønsidentitet (Gaetz et al., 2016, Kidd et al., 2018). Diskriminationen er en forklarende faktor for, at målgruppen udsættes for marginalisering, der forstærker deres risiko for at ende i hjemløshed (FEANTSA, 2016a).

Konflikter i nære relationer. Familiekonflikter er den primære årsag for unges hjemløshed generelt (Abramovich & Shelton, 2017). For LGBT+-unge er dette ligeledes fremført som en af de væsentligste årsager til deres hjemløshed. Studier fra både Europa og USA viser, at over halvdelen af LGBT+-unge i hjemløshed oplevede fordomme eller diskrimination fra deres familier (FEANTSA, 2018; Gaetz et al., 2016).

Diskrimination på boligmarkedet. En stor europæisk undersøgelse peger på en systemisk faktor for hjemløshed som følge af oplevet diskrimination på boligmarkedet. LGBT+-unge kan opleve at blive fravalgt af udlejer. I en undersøgelse fra 2012 oplevede 13 procent af målgruppen diskrimination på boligmarkedet indenfor det seneste år (FEANTSA, 2018).

Systematisk diskrimination, herunder på boformer. Europæiske studier peger på, at de unge herudover kan opleve seksuel eller kønsmæssig diskrimination i systemer, der ikke er indrettet til eller tager højde for særlige behov, der kan være blandt LGBT+-unge (Abramovich & Shelton, 2017; FEANTSA, 2018). Det kan fx være ved ophold på herberg eller forsorgshjem, der ikke er indrettet til de unges behov, og hvor ens seksuelle baggrund eller kønsmæssige identitet kan være grundlag for yderligere overgreb eller diskrimination blandt beboere eller utilsigtet diskrimination blandt personalet (Kidd et al., 2018). Det betyder, at nogle unge kan føle sig mere sikre på gaden end på boformer (Abramovich & Shelton, 2017; Kidd et al., 2018). Europæiske studier viser en generel lavere deltagelse for LGBT+-unge i relevante indsatser

som følge af samfundsmæssig og institutionel stigmatisering, frygt, chikane og diskrimination (FEANTSA, 2018).

Dobbelt udsathed ved transkønnede og ikke-binært kønnede. En særligt udsat undergruppe blandt LGBT+-unge er transkønnede og unge med en ikke-binær kønsforståelse, dvs. en person, der anser køn som mere og andet end udelukkende et mandligt eller kvindeligt køn. I Canada finder man, at de, sammen med målgruppen af kvinder i hjemløshed, generelt er i større risiko for at blive udsat for en forbrydelse, herunder seksuelle overgreb. (Gaetz et al., 2016). Transkønnede unge er også oftere i psykisk og fysisk dårligere helbred end andre unge i hjemløshed eksempelvis som følge af behov for hormonbehandling eller køns-skifteoperationer (Abramovich & Shelton, 2017). Et canadisk studie viser desuden, at gruppen af transkønnede og ikke-binært kønnede unge har højere risiko for at blive ramt af hjemløshed, før de fylder 16 år, end øvrige ciskønnede unge, dvs. unge, der identificerer sig med det køn, de biologisk er født med (Gaetz et al., 2016).

Yderligere stigmatisering. Når unge fra LGBT+-miljøer er ramt af hjemløshed, peger litteraturen på risikofaktorer, der kan føre til yderligere stigmatisering. Sammenlignet med andre unge i hjemløshed er målgruppen i højere risiko for at opleve ustabile boligsituationer, psykisk sårbarhed, sundhedsmæssige udfordringer, overforbrug af alkohol og/eller stoffer, fysisk og seksuel udnyttelse samt at komme i kontakt med det kriminalretslige system som følge af kriminalitet (Gaetz et al., 2016; FEANTSA, 2018). LGBT+-unge er derudover i risiko for længere perioder af hjemløshed end den heteroseksuelle eller ciskønnede målgruppe af unge i hjemløshed (FEANTSA, 2018).

Grønlændere og hjemløshed

Grønlændere er medtaget i dette vidensnotat med et særskilt afsnit, idet den danske forskning

har vist en del viden om målgruppen relateret til hjemløshed og udsathed bredt.

En undersøgelse af grønlændere i Danmark viser, at andelen af socialt udsatte grønlændere er langt højere end andelen af socialt udsatte i den øvrige danske befolkning. Det gælder på alle de undersøgte områder, herunder bl.a. indkomst, offentlig støtte, misbrugsbehandling og kriminalitet samt ikke mindst hjemløshed (SFI, 2015). Samtidig viste undersøgelsen, at levevilkårene for mange grønlændere på de fleste områder var forringet efter deres ankomst til Danmark, og de var ikke markant forbedret efter fem år i Danmark (SFI, 2015).

I en dansk kontekst har "Strategi for udsatte grønlændere i Danmark" (2013-2016) skærpet opmærksomheden på, at gruppen af udsatte grønlændere i Danmark er meget differentieret, og at der er behov for en bred vifte af forskellige indsatser for bl.a. at afhjælpe og forebygge hjemløshed. Derfor arbejder udvalgte kommuner med at udvikle og afprøve CTI som bostøttemetode i kombination med peer-støtte i perioden 2018-2020 med henblik på at fastholde målgruppen i sociale indsatser og imødekomme udfordringer i forhold til kultur- og sprogbarrierer.

De senere år er et stigende antal unge grønlændere flyttet til Danmark, særligt til København. Undersøgelser peger på, at målgruppen ofte ankommer spontant og uden en konkret plan for bolig, arbejde eller uddannelse. På grund af bl.a. utilstrækkelige dansk kundskaber og kendskab til systemet og livet i Danmark har de svært ved at finde arbejde og påbegynde uddannelse (Det Grønlandske Hus, 2018).

I den udenlandske forskning er forskningsfeltet om "oprindelige befolkninger" og deres risiko for hjemløshed ret bredt. Oprindelige befolkninger er forskellige som alle folkeslag og skal undersøges i det samfund eller kontekst, de befinder sig i. I Canada er den oprindelige befolkning stærkt overrepræsenteret i hjemløshedsstatistikkerne. Derfor eksisterer der en betydelig mængde

forskning om hjemløshed og målgruppen (kaldet "First Nations" af indiansk afstamning, metis eller inuitter). I en canadisk ungeundersøgelse om hjemløshed udgjorde målgruppen 31 procent af de unge i hjemløshed (Gaetz et al., 2016). Også i Australien har man undersøgt sammenhængen mellem oprindelse blandt aboriginals i relation til hjemløshed (Barker et al., s.d.).

Selvom der naturligvis er forskelle mellem grønlændere i Danmark, inuitter eller metis i Canada eller aboriginals i Australien kan det alligevel være nyttigt at dykke ned i forskningen om oprindelige befolkninger for at give en bagvedliggende forståelse for nogle af de tilsvarende problematikker eller risikofaktorer, der kendetegner grønlændere i Danmark.

Forskning indenfor oprindelige befolkninger og hjemløshed peger fx på en tæt sammenhæng mellem hjemløshed og historisk diskrimination som følge af tidligere kolonisering (Gaetz et al., 2016; Kidd et al., 2018). Denne diskrimination beskrives som en konkret risikofaktor for målgruppen, og historisk kan diskrimination opleves som et traume i familien gennem generationer (Kidd et al., 2018).

Derfor peges der i litteraturen på fx indsatser, der bidrager til at anerkende den kulturelle kontekst, borgeren stammer fra og eventuelt er vokset op i (Kidd et al., 2018). Desuden er det vigtigt at tænke borgerens kulturelle oprindelse ind i relevante indsatser mod hjemløshed (Kidd et al., 2018). Endelig peger litteraturen på nødvendigheden i at tænke i et mere holistisk perspektiv og at tænke familie og netværk med i den unges recovery-proces, særligt hvad angår unge fra oprindelige befolkninger (Kidd et al., 2018).

Unge med minoritetsbaggrund

Unge med minoritetsbaggrund tegner sig for en markant andel af den samlede gruppe af unge ramt af hjemløshed i Danmark (VIVE, 2017b). Den danske hjemløsetælling 2017 viser, at godt hver fjerde ung i hjemløshed mellem 18 og 24 år har minoritetsbaggrund (23 procent).

Unge med minoritetsbaggrund³ består af en mangfoldighed af nationaliteter, opholdsgrundlag, sprog, religioner, etniske og kulturelle baggrunde. Endelig kan den unge være ankommet som uledsaget flygtning under 18 år uden eller med få familierelationer i opholdslandet.

I en dansk kontekst er der ikke omfattende forskningsbaseret viden om målgruppen minoritetsunge og hjemløshed. Forskning om personer med flygtninge- eller indvandrerbaggrund er veldokumenteret for voksne i hjemløshed, men i mindre grad for unge i hjemløshed (Kidd et al., 2018). Den internationale forskning beskæftiger sig samlet med målgruppen af flygtninge, fx fra krig i hjemlandet samt indvandrere fra fx tidligere koloniserede lande og de udfordringer, der kan kendetegne denne målgruppe (se også afsnittet "Grønlandere og hjemløshed").

Kulturelle forskelle og konflikter i nære relationer. Forskelle i kulturelle forventninger, traditioner og forståelse af acceptabel adfærd, fx om børneopdragelse eller eksempelvis som følge af den unges åbenhed om egen seksualitet eller kønsidentitet kan være medvirkende årsag til, at unge med minoritetsbaggrund rammes af hjemløshed (Kidd et al., 2018). Det kan skærpe konflikter mellem den unge og forældre eller på tværs af generationer. Unge med minoritetsbaggrund har i et canadisk og et australsk studium peget på familiekonflikt og overgreb og/eller omsorgssvigt som primære

årsager til deres hjemløshedssituation (Kidd et al., 2018, Mallett et al., 2010).

Systemiske barrierer og marginalisering. En canadisk undersøgelse har vist, at voksne flygtninge og indvandrere er særligt udsatte for at blive ramt af hjemløshed som følge af diskrimination, når de fx søger job eller bolig (Kidd et al., 2018). En anden problematik undersøgt i den canadiske undersøgelse er, at den unge ved manglende asylstatus kan blive en del af gruppen i skjult hjemløshed, der kan møde en række barrierer ved fx begrænset adgang til sundhedssystemet, uddannelse eller arbejdsmarkedet (Kidd et al., 2018).

Den danske hjemløsetælling i 2017 viser, at 438 personer er registreret som migranter uden fast ophold i landet og uden cpr-nummer, heraf udgør ungegruppen mellem 18-24 år 10 procent. Langt hovedparten af gruppen er gadesovere eller opholder sig på natvarmestuer, da de her kan opholde sig uden at blive registreret. Størstedelen af målgruppen er registreret i København. Gruppen udviser andre risikofaktorer og vanskeligheder end resten af hjemløshedspopulationen. Færre i målgruppen har psykiske vanskeligheder eller overforbrug af alkohol og/eller stofbrug. Omvendt har 64 procent af målgruppen økonomiske vanskeligheder (VIVE, 2017b).

Andre specifikke målgrupper

Ovenstående særligt udvalgte målgrupper omfatter dem, hvor der i den fremsøgte litteratur har været forskning til at underbygge beskrivelser og udfordringer. Det betyder ikke, at der ikke findes andre særlige målgrupper, man kunne fokusere på. Følgende målgrupper er kort nævnt i den gennemgåede litteratur eller bliver fremhævet i praksisfeltet:

³ I Danmark definerer VIVE målgrupper af indvandrere, der er første generation indvandret til Danmark (som flygtninge eller ved indvandring), og efterkommere, der er født i Danmark, og hvor begge forældre er indvandrere. Samlet betegnes målgruppen i dette vidensnotat "unge med minoritetsbaggrund".

Unge i hjemløshed, som er gravide eller allerede er forældre.

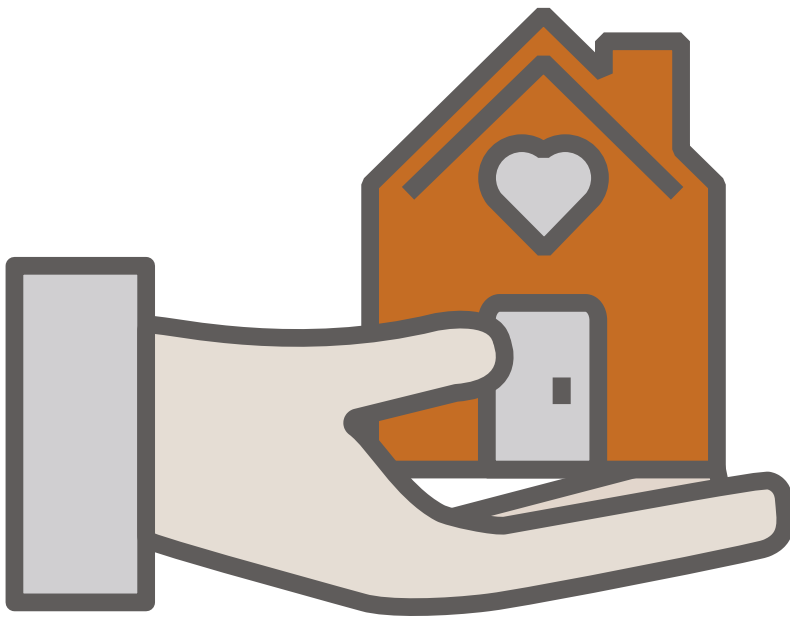
Fra den danske hjemløsetælling 2017 ved vi, at der findes 322 unge kvinder i hjemløshed, hvoraf 13 procent har daglig omsorg eller delt omsorg for børn. Der findes ligeledes 824 unge mænd i hjemløshed, hvoraf lidt under 3 procent har daglig omsorg eller delt omsorg for børn. En dansk rapport konkluderer, at det at være mor uden en fast bolig er forbundet med skam og skyld over ikke at være i stand til at drage tilstrækkelig omsorg for sine børn og i nogle tilfælde at måtte opgive moderskabet (VIVE, 2018).

Børn af forældre i hjemløshed.

Forskning i USA viser, at der findes en voksende gruppe af forældre, som ender i hjemløshed. Forskning på området er sparsom, men den viser, at det er traumatisk for børn at opleve hjemløshed, samt at de underpræsterer på en lang række parametre, fx sundhed og skole (Leng, 2017). I den danske hjemløsetælling 2017 talte man 31 børn, der opholder sig sammen med deres forælder/forældre i hjemløshed. En dansk rapport konkluderer, at selvom kvinderne tilbydes ophold på et familietilbud, fylder bekymringer for børnenes trivsel før og under opholdet, og de føler skam over at være nødsaget til at tage imod hjælp (VIVE, 2018).

Helt unge i hjemløshed under 16 år.

Forskning i USA, Canada og Australien viser en mindre andel af meget unge i hjemløshed helt ned til 13 år, som dukker op i tilbud målrettet hjemløshed uden voksentilknytning. Der er ikke fundet viden eller statistik om dette i Danmark, så det er uvist, om der findes så unge borgere i hjemløshed i Danmark (Gaetz et al., 2016, Winland et al., 2011).

Forebyggelse af hjemløshed

Forebyggelse beskrives nedenfor i tråd med international litteratur, i forhold til hvilke indsatser der kan forebygge senere hjemløshed blandt unge. I det følgende kan du læse mere om

- **Tidlig forebyggelse af hjemløshed**
- **Forebyggelse af umiddelbar risiko for hjemløshed**
- **Forebyggelse af tilbagevendende hjemløshed.**

Tidlig forebyggelse af hjemløshed

International litteratur peger på, at en tidlig indsats på en række områder kan forebygge senere hjemløshed blandt unge.⁴ Det bemærkes, at anbefalingerne om tidlig forebyggelse af hjemløshed stort set følger de generelle råd om forebyggelse af senere sociale problemer, og særligt fremhæves mulighederne for tidlig forebyggelse af hjemløshed i skoleregi.

International forskning peger på, at unge i hjemløshed ofte har tidlige dårlige skoleerfaringer (Gaetz et al., 2016, Schwan et al., 2018). Et stort studium fra Canada viser, at over 80 procent af de unge i hjemløshed har oplevet mobning i grundskolen (Gaetz et al., 2016). Samtidig viser forskning, at skoleindsatser udgør en afgørende beskyttelsesfaktor for unge. Forskningen viser, at deltagelse i skoletilbud understøtter, at den unge kan udvikle resiliens, sociale færdigheder og positive sociale

relationer (Schwan et al., 2018). De tidligt forebyggende indsatser mod risikoen for hjemløshed kan fx målrettes samarbejde med elevens familie for at forhindre fravær og disengagement i de skolerettede aktiviteter.

Det er også vigtigt at afdække mulige læringsbarrierer, fx ADHD eller indlæringsvanskeligheder, så den unge kan modtage en relevant understøttende indsats med henblik på at fastholde den unge i skoletilbud (Barker et al., s.d.; Gaetz et al., 2016; Schwan et al., 2018). Et internationalt review peger desuden på, at de første tegn på risiko for senere hjemløshed ofte viser sig i den unges adfærd i skoletilbuddet. Det er derfor vigtigt at sikre en vidensbaseret opsporing af børn og unge i skoleregi (Schwan et al., 2018).

I en dansk kontekst har forskning i skolefastholdelse og skoleinkluderende indsatser i en vis grad været drevet af et kriminalpræventivt perspektiv, fx gennem SSP-samarbejdet mellem skole, socialforvaltning og politi. Målet er dog det samme: at

⁴ De tre forebyggelsesbegreber stammer fra den internationale litteratur. Begreberne optræder i: Prevention of Homelessness Guidance udgivet af: The Scottish Government and the Convention of Scottish Local Authorities, 2009. De oprindelige begreber er: Precautionary activity (Early Intervention), Pre-crisis intervention og Preventing Recurring Homelessness.

øge børns glæde ved at gå i skole og øge deres faglige muligheder i sunde fællesskaber (SFI, 2015). Det peger på, at et inkluderende og forebyggende skolemiljø kan have en forebyggende effekt for senere hjemløshed.

Forebyggelse af umiddelbar risiko for hjemløshed

Megen international litteratur på forebyggelsesområdet undersøger og beskriver forebyggelsen af den umiddelbare risiko for hjemløshed. Det vil ofte være på dette tidspunkt i den unges liv, at man som udefrakommende kan se tydelige tegn på mistrivsel og udfordringer. Den unge er på dette tidspunkt allerede i udsatte situationer, fx aktiv i et uhensigtsmæssigt forbrug af rusmidler, afbrudte skoletilbud eller har store problemer med at betale sin husleje.

Familieindsatser for unge

Udenlandsk forskning viser, at sammenbrud i de unges familiekontekst stort set altid har afgørende betydning for deres hjemløshedssituation. Dette viser sig både i den kvantitative og den mere kvalitative forskning (Barker et al., 2012b; Barker et al., s.d.; Department of Families, Housing, Community Services and Indigenous Affairs, s.d.; Dore, 2011; French et al., 2017; Gaetz et al., 2016; Mayock et al., 2011; Milburn et al., 2009).

At inddrage familien kan være en mulig løsning til at bekæmpe hjemløshed blandt unge. Især én australsk udviklet indsats fremhæves i litteraturen som god praksis på hjemløshedsområdet. Indsatsen kaldes "Family Reconnect" (Barker et al., s.d.; Schwan et al., 2018). I Family Reconnect-indsatsen arbejder fagpersonen sammen med familien på at stabilisere den unges hjemmesituation via social inklusion i familie, skole og beskæftigelse (Barker et al., 2012b). I programmet arbejdes der desuden aktivt med at støtte den unge i at styrke sine relationer, forbedre sine almindelige livsførelsesfunktioner og styrke

sin deltagelse i meningsfulde aktiviteter, hvilket gør det muligt for den unge enten at vende hjem og bo igen eller flytte i eget hjem med familiens støtte og opbakning (Winland, et al 2011).

I Canada har man udviklet en model målrettet unge i hjemløshed eller i risiko herfor, Housing First 4 Youth (HF4Y). Her er støtte til social inklusion og familienetværk tænkt ind som en særskilt indsats. Den udenlandske hjemløshedsforskning fra bl.a. Canada og Storbritannien har i en årrække beskæftiget sig med familiemægling og familieforsoning som en (forebyggende) indsats mod hjemløshed (Gaetz, 2013; Dore, 2011). En skotsk erfaringsopsamling fra en række familierettede projekter viser også fordele ved at arbejde konkret med familiemægling som indsats for unge i hjemløshed (Dore, 2011). Familiemægling kan medvirke til at fastholde den unge i hjemmet og således forhindre hjemløshed, og det kan være en effektiv indsats for, at begge parter ser fordelene i, at den unge vender hjem igen (Schwan et al., 2018). En undersøgelse fra USA har vist, hvordan særligt den unges tilknytning til moren er afgørende for at komme ud af hjemløshed (Milburn et al., 2009).

I en række danske kommuner tilbydes sociale indsatsler målrettet problematikker mellem teenagere og forældre samt konfliktmægling i regi af familiehuse eller andet. Der er dog ikke tradition for at arbejde familiebaseret i et hjemløshedsperspektiv i Danmark, og der er i litteratursøgningen ikke fundet dansk forskning indenfor decideret familiemægling i relation til hjemløshed. En undtagelse hertil er dog metoden netværks(familie)rådslagning, som flere gange er afprøvet med voksne på §110-botilbud (Socialt Udviklingscenter 2006). En rådslagning kan benyttes i alle situationer, hvor der er behov for at være nysgerrig på den udsatte borgers netværk og de hjælpekompetencer, der kan være i netværket.

Det kan ligeledes være en del af en bostøttemedarbejders arbejde med borgeren, hvor en del af opgaven er at arbejde med borgerens sociale netværk.

Du kan læse mere om metoden netværksrådslagning på www.vidensportalen.dk.

Opsporing af unge i risiko for hjemløshed

For at styrke det forebyggende sigte med hjemløshed i kommunerne har Socialstyrelsen udviklet en opsporingsguide. Opsporingsguiden skal medvirke til at understøtte arbejdet med at opspore unge i risiko for hjemløshed ved at bidrage til systematik, ensartethed og fælles sprog på tværs af forvaltninger, fagområder og aktører. Redskabet er målrettet kommunale fagpersoner, fx UU-vejledere eller SSP-konsulenter, der i deres daglige virke møder unge, som kan være i udsatte positioner. Redskabet skal hjælpe fagpersonen til at identificere og kvalificere sin eventuelle bekymring for den unge – og vigtigst – give anvisning til konkret handling lokalt i kommunen, så den unge får den rette hjælp i tide.

Du kan læse mere på www.socialstyrelsen.dk om arbejdet med opsporingsguiden for unge i risiko for hjemløshed.

Forebyggelse af tilbagevendende hjemløshed

Forskningen viser, at ca. 10–12 procent af de unge borgere i hjemløshed oplever gentagne episoder af hjemløshed (VIVE 2017c). Der er derfor behov for at fokusere på et forebyggelsesperspektiv for at forhindre tilbagefald til hjemløshed, efter den akutte hjemløshedsproblematik er løst. Vi vil derfor nu rette blikket mod dét at forhindre gentagne episoder af hjemløshed.

Der findes dog begrænset litteratur, hvad angår indsatser, *efter* den akutte hjemløshed er håndteret. Indsatser forstås her som både forebyggende for gentagen hjemløshed og boligbevarende indsatser. Især i den europæiske litteratur beskrives forebyggelse af udsættelser fra boliger som en

vigtig indsats. Derudover er beskrevet indsatser, som fokuserer på at styrke de unges netværk.

En canadisk undersøgelse har fokuseret på unges veje ud af hjemløshed. Studiet viser, at de unge kan tage tilløb ad flere omgange, inden de lykkes med at blive etableret i et stabilt hverdagsliv (Slesnick et al., 2007). Undersøgelsen konkluderer derfor, at det er vigtigt at understøtte den unges fastholdelse af boligen, også efter at hjemløshedsindsatsen er afsluttet. Den unge skal vide, hvor man kan søge hjælp, hvis livet bliver svært igen.

Forskningen viser, at en række indsatser kan minimere risikoen for tilbagefald til hjemløshed hos unge. Det er virksomt at arbejde familierettet i indsatserne. Ligeledes er det væsentligt at arbejde målrettet med fastholdelse af den unge i boligen. En artikel fra USA beskriver desuden, hvordan arbejdet med professionelle mæglere styrker de unges fastholdelse i egen bolig via en styrkelse af deres private netværk (McKenzie-Mohr et al., 2012).

En canadisk artikel beskriver en gruppeindsats målrettet unge, som er på vej ud af hjemløshed (Vitopoulos et al., 2017). Indsatsen tager udgangspunkt i et gruppetilbud med udgangspunkt i traumbaseret mental sundhed, hvor de unge kan droppe ind på frivillig basis. Artiklen konkluderer, at denne gruppe unge er underbehandlet, da der kun findes få tilbud til denne gruppe. De konkluderede desuden, at det var vigtigt for deres succes, at de unge selv var med til at bestemme indholdet i forløbet, at de unge var meget forskellige og havde meget forskellige ønsker og behov. Resultatet af indsatsen var, at en større del af de unge efterfølgende kom i gang med andre fritidsaktiviteter. De unge vurderede selv, at det åbne format, hvor de fik lov til at være med, når de magtede det, gav dem mod på mere strukturerede og faste rammer (Vitopoulos et al., 2017).

Indsatser målrettet beskæftigelse

En canadisk artikel beskriver beskæftigelsesindsatser målrettet unge i tidligere hjemløshed (Fletcher & Muller, 2018). De finder, at der stort set ingen reelle tilbud findes til målgruppen af unge med væsentlige barrierer for beskæftigelse, og som enten er løst eller helt afkoblet det normale hverdagsliv.

De danske erfaringer fra "ungeprojektet" og "overgangsboligprojektet" viser, at der har været stort fokus på at bringe den unge tættere på uddannelse og beskæftigelse som en del af en fastholdelsesstrategi for de unge i projekterne (Rambøll Management og VIVE, 2018; Rambøll Management og VIVE, 2019). I ungeprojektet var bostøttemetoderne CTI og ICM koblet med samarbejdsmodellen.

Samarbejdsmodellen er udviklet til at støtte unges fokus på uddannelse og beskæftigelse som langsigtede mål. Evalueringen af ungeprojektet viste, at 28 procent af de unge enten var under uddannelse eller i beskæftigelse ved den sidste måling. Samtidig er det kun en lille andel på 6 procent af de unge, som er frafaldet deres uddannelse eller har mistet deres beskæftigelse undervejs i indsatsperioden. En større del af de unge i indsatsen vurderes dog også til at have komplekse udfordringer og at have behov for mere længerevarende støtte. På den baggrund er det forventeligt, at de unge i denne gruppe er længere væk fra uddannelse og beskæftigelse (Rambøll Management, 2018).

Udsættelser

Udsættelse af boligen kan være en af årsagerne til, at borgere, som tidligere har været ramt af hjemløshed, oplever hjemløshed igen.

For 16 procent af alle danske borgere i hjemløshed i 2017 angives udsættelse af boligen som en væsentlig årsag. Endvidere er der 36 procent af de unge 18–24-årige i hjemløshed, hvor en væsentlig årsag til hjemløsheden var, at de ikke længere kunne bo hos familie og venner (VIVE 2017b).

En række ledende forskere indenfor hjemløshed i Canada og Storbritannien har foretaget en gennemgang af international forskning af forebyggelse af hjemløshed (Schwan et al., 2018). De har et særligt blik for forebyggelse af udsættelser. For at forebygge udsættelser blandt unge er økonomisk og juridisk støtte ifølge det internationale review vigtig. (Schwan et al., 2018). En rapport fra TÆNK og Bikubenfonden viser, at unge voksne, som oplever en lav grad af netværksstøtte, har over 16 procent større risiko for at ende i betalingsproblemer end andre danske unge i undersøgelsen (TÆNK 2018).

Økonomisk rådgivning gives til personer, som har brug for støtte til at overskue deres private økonomiske situation. Økonomisk rådgivning tilbydes flere steder i Danmark, bl.a. som en fremskudt indsats i udsatte boligområder for at forebygge udsættelser.

Støtte til unge i hjemløshed

Forskning viser, at unges vej i hjemløshed er kompleks, og at en situation i hjemløshed nærmere bør defineres som en proces eller en negativ spiral af flere episoder (Gaetz, 2013, Vive 2017c). Den unge kan fx have sofasurftet ad flere omgange, før den unge forlader hjemmet eller bliver smidt ud.

Unge og det motiverende arbejde

I arbejdet med unge i hjemløshed eller i risiko herfor er der ofte behov for at arbejde målrettet med motivation, fordi de unge ofte ikke identificerer sig selv som meget udsatte eller som egentlig i hjemløshed (se mere om ungesyn i det indledende afsnit). Der kan derfor være forskellige syn på den unges behov for specifikke indsatser hos henholdsvis de fagprofessionelle og den unge. Den unge kan i stedet have fokus på helt andre ting, som er på spil i den unges liv. Det bliver derfor afgørende for at lykkes med støtten til den unge, at der er et tæt samarbejde og samspil med den unge, og at den unges stemme bliver afgørende for, hvilke beslutninger og indsatser der igangsættes.

I Københavns Kommune har man gode erfaringer med at arbejde med Den Motiverende Samtale (MI) i samtalerne med de unge i risiko for eller i hjemløshed. Den Motiverende Samtale er en evidensbaseret samtaleteknik, der kan bidrage til at styrke motivationen for forandring, idet det handler om at finde ud af, hvilke forandringer den unge selv er motiveret for. Erfaringerne fra Københavns Kommune er, at MI har været et godt fagligt redskab i det motiverende arbejde. Medarbejderne oplever, at de lykkes med at få de unge til at starte op i og fastholde dem i indsatsen, bl.a. som følge af at metoden bidrager til, at de unge i højere grad

reflekterer over egen livssituation og ønske om forandring (Rambøll Management Consulting og VIVE 2018).

Unge og boligløsninger

I enhver Housing First-indsats er boligen et centralt omdrejningspunkt. Det har ikke været hensigten med vidensnotatet at beskrive en udtømmende liste om unge og boligløsninger. Der er i nedenstående fokuseret på boliger af mere varig karakter, derfor er akutboligløsninger for unge såsom ungeherberger ikke behandlet i dette notat. Se afsnittet "Housing First og hjemløshed i Danmark" for en kort gennemgang af de danske erfaringer.

Ungdommen er den tid, hvor man som menneske oftest flytter bolig. En Housing First-tilgang for unge adskiller sig derved fra en indsats til voksne ved, at den unges bolig er en *bolig lige nu* fremfor altid at være en permanent løsning. Det skal dog i alle tilfælde være en stabil bolig, den unge kan gøre til et hjem.

En dansk undersøgelse af hjemløshed i et nordisk perspektiv viser en markant mangel på billige eller betalelige boliger (Kraka, 2018). Rapporten peger på, at mangel på billige boliger udfordrer en Housing First-tilgang i kommunernes arbejde med hjemløshed (Kraka, 2018).

I Danmark er der gjort en række erfaringer med alternative boformer, herunder for unge i risiko for hjemløshed. Der er i flere kommuner erfaringer med "kollegiemodellen", hvor et antal studieboliger på almindelige kollegier stilles til rådighed for unge i hjemløshed. Se desuden beskrivelsen af "overgangsboligprojektet" i afsnittet "Housing First og hjemløshed i Danmark".

I en række lande arbejder man efter "Foyermodellen" for unge i eller på vej i hjemløshed. Ved Foyermodellen tilbydes unge i alderen 16-24 år i eller på vej i hjemløshed en midlertidig og stabil boligløsning i op til tre år samt relevante støtteordninger. Udover botilbuddet tilknyttes en koordinator, der yder bostøtte og kognitiv udviklingsstøtte ved to ugentlige møder. Indsatsen kan fx tildeles unge i akut hjemløshed eller som efterværn til unge, som afslutter anbringelsesforløb, men med fortsat behov for støtte i overgangen til voksenlivet. Foyermodellen er udbredt i bl.a. Australien og Storbritannien samt Norge, hvor også Housing First er udbredt og har vist positive effekter på hjemløshed (Barker et al., s.d.; Bodø Kommune, 2017).

Foyermodellen adskiller sig overordnet set fra Housing First-tilgangen ved for det første primært at tilbyde en midlertidig boligløsning, for det andet ved, at boligen ofte har fællesfaciliteter i små klynger, og for det tredje ved, at man i modellen stiller krav til den unge i et gensidigt forpligtende samarbejde, fx om job eller uddannelse. Det kan betyde, at de unge med de meste komplekse problemer ikke vil kunne profitere af modellen, da de skal kunne samarbejde og udvise motivation for forandring.

En Housing First-model målrettet unge

Der er i litteraturen enighed om, at Housing First som indsats viser effekt. Derfor er Housing First en tilgang, der internationalt anvendes i en tilpasset udgave målrettet unge og denne målgruppes særlige karakteristika (French et al., 2017; Gaetz, 2014; Gaetz, 2017; Kozloff et al., 2016b).

I Canada har man udviklet en konkret model kaldet "Housing First 4 Youth" eller "HF4Y" (Gaetz, 2017). Elementer fra denne model vil blive præsenteret i det følgende som et kvalificeret vidensgrundlag at arbejde ud fra i udviklingen af en dansk Housing First-model målrettet unge.

Hvad er det særlige ved Housing First 4 Youth (HF4Y)?

Hvor den generelle Housing First-tilgang oprindeligt adresserer langvarig hjemløshed og mennesker med komplekse psykiske sårbarheder og afhængighedsproblemer, har man i HF4Y vendt det om og anbefaler, at indsatsen anvendes til alle unge, der er i risiko for eller oplever hjemløshed (Gaetz, 2017).

Derfor skal etableringen af bolig og støtte tilret-

HF4U er et hjemløshedsprogram for unge mellem 13 og 24 år. Modellen bygger på grundprincipperne i Housing First, men tager samtidig specifikt udgangspunkt i ungeforskningen og unges udvikling. Grundprincipperne bag er:

- **Boligen som en basal menneskeret, uden betingelser**
- **Udgangspunkt i den unges valg, ønsker og selvbestemmelse**
- **Fokus på et recovery-orienteret ungesyn, udvikling og helbred**
- **Individuel tilgang og støtte, så længe de har behov**
- **Fokus på social inklusion og integration i fællesskaber.**

(FEANTSA, 2016a; Gaetz, 2017)

telægges og implementeres ud fra de udviklingsmæssige behov og udfordringer, den unge står i.

Med respekt for unges udviklingsfaser skal indsatsen kunne rumme forskellige boligløsninger. Nogle unge har behov for et overgangstilbud, inden de kan etableres i en mere stabil bolig, nogle unge skal tilbydes fast støttede boligtilbud, mens andre har brug for en selvstændig permanent bolig fra starten (Cowichan Housing Association, 2018; Gaetz, 2017). I modellen arbejder man også med muligheden for at blive genetableret med sin familie som en konkret boligløsning.

Målet for HF4Y er ikke udelukkende at tilbyde boligstabilitet eller at leve et selvstændigt liv, men derudover også at støtte den unge i at være ung og facilitere en sund overgang fra barn til voksen. Det betyder, at støtten til den unge helt grundlæggende skal kunne understøtte fysisk og følelsesmæssig sundhed og personlig sikkerhed hos den unge. Dette skal ske med udgangspunkt i den unges valg, ønsker og selvbestemmelse.

Derved anlægger HF4Y-modellen et langvarigt perspektiv på den unges tilværelse og i forebyggelsen af hjemløshed hos den unge. Dette involverer også et fokus på stærke netværk og fællesskaber omkring den unge, der kan have stærk indflydelse på den unges fremtidige valg, ressourcer og muligheder. I HF4Y-tilgangen er det essentielt, at fagpersoner omkring den unge har et særligt blik for den unges perspektiv og et recovery-orienteret ungesyn med kendskab til de (kritiske) overgange, den unge vil møde på sin vej mod en selvstændig tilværelse.

Elementer i HF4Y-modellen

Udover at den unge skal have et hjem, skal en indsats efter HF4Y-modellen indeholde nedenstående fire elementer:

- Bostøtte
- Støtte til beskæftigelse og uddannelse

- Støtte til familienetværk og social inklusion
- Støtte til sundhed og trivsel.

De fire elementer vil blive gennemgået i det følgende med fokus på, hvad dette kan indebære i en dansk kontekst. For flere af elementerne vil en myndighedssagsbehandler eller bostøttemedarbejder arbejde med udvalgte dele ud fra den unges behov. Som praksis er i dag, vil en række af elementerne dog være nye.

Bostøtte: Støtten kan inkludere hjælp til at finde boligen, hjælp til erhvervelse og indretning af indbo, hjælp til at få søgt om relevant økonomisk støtte, fx boligsikring, hjælp til oprettelse af e-Boks, betaling af regninger m.v. Støtte, når det går galt, fx ved at hjælpe den unge videre til midlertidigt opholdssted og støtte til samarbejdet med boligselskab.

Støtte til beskæftigelse og uddannelse: Indsatsen skal understøtte, at den unge på sigt bliver i stand til at klare sig selv. Den unge skal støttes i at genoptage skole og uddannelse, der skal arbejdes på at understøtte evt. ønsker om arbejdsstræning, der kan styrke den unges kompetencer, og den unge skal evt. støttes i at finde lønnet arbejde (Kidd et al., 2018, FEANTSA, 2016a). I dansk praksis er der fokus på dette via samarbejdsmodellen, som er udviklet med henblik på uddannelse og beskæftigelse, og som ofte implementeres sammen med bostøtte til unge i (risiko for) hjemløshed (Rambøll Management, 2018; Rambøll Management og VIVE, 2019).

Støtte til social inklusion og familienetværk: Den unge skal støttes i at reetablere eller nyetablere privat netværk, både familiemæssige og venskabsrelaterede. En lang række studier fokuserer på og undersøger, hvordan familien og andre private relationer kan være en afgørende faktor for den unges vej ud af hjemløsheden (Gaetz, 2017; Dore, 2011; Mayoock et al., 2011). En artikel beskriver, hvordan man i Skotland over de sidste ti år har intensiveret arbejdet med professionelle mæglere ("mediators") målrettet unge og deres familier. Disse mæglere benyttes både før, under

og efter hjemløshedssituationer (Dore, 2011). Den unge skal støttes i at blive en del af lokalsamfundet, fx deltagelse i lokale aktiviteter, frivillige organisationer eller lignende samt støttes i deltagelse i meningsfulde fritidsaktiviteter (Gaetz, 2017).

Støtte til sundhed og trivsel: Generelt kendetegner det den canadiske HF4Y-model, at den er helhedsorienteret, dvs. den kommer omkring hele den unges situation og inkluderer derfor også støtte til sundhed og trivsel.

Støtte til sundhed og trivsel betyder, at den unge har adgang til sundhedsydelser, herunder psykisk sundhed og viden om traumer. Det er vigtigt for den unge at have adgang til grundlæggende sundhedsydelser og fx have adgang til egen læge, kunne søge hjælp til afklaring af indlæringsvanskeligheder etc. I dansk kontekst vil dette ofte være et indsatspunkt hos de unge, når de påbegynder en bostøtteindsats (Rambøll Management, 2018; Rambøll Management og VIVE, 2019).

Hvad angår psykisk sundhed beskrives det i HF4Y, hvordan det kan være vigtigt at arbejde med følelsesregulering med den unge, fx gennem vredes-håndtering eller håndtering af selvmordstanker. Mange af de unge har ikke en bevidsthed eller et sprog til at tale om de følelser, de oplever, eller redskaber til at håndtere disse (Kidd et al., 2018).

Modellen har indarbejdet "Trauma Informed Care" (TIC), der beskrives i litteraturen som en virksom indsats til målgruppen af unge i hjemløshed. Traumeinformeret viden betyder, at fagpersonerne omkring den unge har en forståelse af traumers indgribende effekt på den unge og den udviste adfærd og derfor arbejder ud fra en række vidensbaserede principper i den unges recovery-proces. Derudover er det vigtigt i indsatser målrettet unge at kunne tilbyde flere valgmuligheder, så en større del af de unge i risiko for hjemløshed kan hjælpes med en relevant indsats, samt at indsatserne

målrettes både den unge og familien (Gaetz, 2017, Heinze et al., 2010; Schwan et al., 2018).

I HF4Y-modellen har man indarbejdet traumebaseret viden som en forudsætning for at arbejde med de unge. Modellen arbejder ud fra en række kernelementer, som indebærer, at alle de fagprofessionelle, som møder de unge, skal kunne forstå den traumatiske stress hos de unge, de skal behandle de unge med respekt og arbejde aktivt på at sikre, at de unge kan føle sig trygge i omgivelserne, hvor indsatserne udøves, og have øje på den enkelte unge i større fællesskaber. For at sikre en optimal indsats bør støtten ligeledes tage udgangspunkt i empowerment og kunne tilbyde traumespecifikke indsatser. (Gaetz, 2017; Kidd et al., 2018; Kozloff et al., 2016a; McKenzie-Mohr et al., 2012).

Den unge skal også tilbydes støtte til skadesreduktion ved overforbrug af alkohol og/eller stoffer, støtte til, at den unge kan sikre sin egen personlige sikkerhed, støtte til en sund livsstil og støtte til sund seksuel adfærd og livsstil, idet en andel af unge i hjemløshed har været udsat for traumatiske overgreb af seksuel karakter som børn. Andre unge har på gaden været udsat for overgreb eller har været nødt til at sælge seksuelle ydelser for at overleve. Disse unge har brug for støtte til at opbygge en sund seksuel adfærd og livsstil (Gaetz, 2017).

Litteraturliste

Litteratursøgningen har resulteret i 59 primære og 186 sekundære publikationer. Dette materiale er blevet vurderet for dets faglige relevans. Der er under arbejdet med vidensnotatet dukket ny litteratur op, som er blevet

inkluderet løbende, hvor det har været nødvendigt eller relevant. I selve vidensnotatet indgår derfor nedenstående 59 artikler. Ved hver anvendt kilde findes kort information omkring publikationen og eventuelle resultater.

Kilde	Beskrivelse
<p>Nydanske LGBT-personers levevilkår</p> <p><i>Als Research APS (2015)</i></p> <p>København: Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling</p> <p>Danmark</p>	<p>Undersøger levevilkårene for nydanske LGBT+-personer.</p> <p>Konklusionen på undersøgelsen er, at nydanske LGBT+-personer på en række områder har væsentligt dårligere levevilkår end andre LGBT+-personer i Danmark, herunder vold, social udstødelse, overvågning, diskrimination, psykisk trivsel og selvmordstanker.</p>
<p>Benspænd og god praksis i arbejdet med hjemløse borgere. En kvalitativ undersøgelse af fagpersoners oplevelser og erfaringer</p> <p><i>Analyse og Tal (2019)</i></p> <p>Danmark</p>	<p>En kvalitativ undersøgelse af fagpersoners oplevelser og erfaringer af, hvordan lovgivning, retningslinjer og tilgange på hjemløseområdet fungerer for borgere i eller på vej i hjemløshed.</p> <p>Undersøgelsen peger på en række barrierer samt positive erfaringer for at afhjælpe hjemløshed.</p>
<p>Social capital, homeless young people and the family</p> <p><i>Barker, J. (2012a)</i></p> <p>Journal of Youth Studies, 15(6), pp.730-743</p> <p>Australien</p>	<p>Australsk undersøgelse baseret på 150 interviews med unge. Fokuserer på sammenhængen mellem den unges sociale kapital og risiko for hjemløshed. I undersøgelsen beskrives, hvordan den unge kan opbygge social kapital gennem kontakt med grupper, der kan sammenlignes med en familie.</p> <p>Forfatterne finder, at unge uden familie mangler social kapital. De konkluderer, at dette er en medvirkende faktor til, at den unge kan ende i hjemløshed.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Reconnect: working with young people who are homeless or at risk of homelessness</p> <p><i>Barker, J., Humphries, P. & MacArthur, M. (2012b)</i></p> <p>Australian Catholic University & Australian Government</p> <p>Australien</p>	<p>Artiklen beskriver et tidligt forebyggende program for unge i hjemløshed eller i risiko herfor, kaldt Reconnect. Her er fokus på familieforsoning for at opnå bedre forhold for arbejde, uddannelse og relationer i sit liv.</p> <p>Programmet beror på en antagelse om, at jo tidligere der sættes ind, jo færre problemer vil den unge opleve ift. hjemløshed. Der er ikke stringente retningslinjer for metodevalg, men eksempler, som nævnes, er: mediation, familieinvolvering, familierådgivning, narrativ terapi, kognitiv behandling (CBT), problemløsningsorienteret terapi (SFBT) og rådgivning.</p>
<p>Literature Review: Effective interventions for working with young people who are homeless or at risk of homelessness</p> <p><i>Barker, J., Humphries, P., MacArthur, M. & Thomson, L. (s.d.). (2012)</i></p> <p>Australian Catholic University & Australian Government</p> <p>Australien</p>	<p>Artiklen gennemgår evidensen for indsatser målrettet unge i hjemløshed eller i risiko herfor. Fokuserer især på familie, individuelle indsatser, skolebaserede indsatser og indsatser til unge, som allerede er i hjemløshed.</p> <p>I artiklen konkluderes, at der er begrænset evidens for indsatserne til målgruppen og mangel på forskning og viden om oprindelige folkeslag samt unge på gaden. Beskriver en række kerneelementer, forfatterne finder vigtige.</p>
<p>The variation in family background amongst young homeless shelter users in Denmark</p> <p><i>Benjaminen, L. (2016)</i></p> <p>Journal of Youth Studies, 19:1, 55-73</p> <p>Danmark</p>	<p>Artiklen analyserer familiebaggrunde for unge i hjemløshed på baggrund af administrativ data for unge og forældre. Der fokuseres på uddannelse, beskæftigelse, psykisk sårbarhed, misbrug af alkohol/stoffer og anbringelse.</p> <p>Ud fra data kan to grupper identificeres blandt de unge i hjemløshed. I den ene gruppe "nedarves" forældrenes udsathed til den unge i betydelig grad. I den anden gruppe kommer de unge fra forskellige socioøkonomiske baggrunde, hvor forældrene i lavere grad er udsatte. Unge af forældre fra sidstnævnte gruppe ender i hjemløshed grundet psykosociale problemer og uden indikatorer fra deres familiemæssige baggrund.</p>
<p>Håndbok om Foyermodellen - et boligsocialt tilbud til ungdom</p> <p><i>Bodø kommune (2017)</i></p> <p>Norge: Bodø</p> <p>Norge</p>	<p>Håndbog på norsk om Foyermodellen, som den er implementeret i Bodø kommune i Norge fra 2014 og frem. Der forefindes beskrivelser af både målgruppe og model i håndbogen.</p> <p>Modellen fokuserer på at give unge mellem 16-23 år i hjemløshed eller i risiko herfor en bolig i 1-3 år i overgangen til at kunne bo selvstændigt i egen bolig. Foyeren skal således tilbyde bolig, vejledning og bistand til koordinering efter den unges forudsætninger og behov. Foyermodellen forudsætter aktivt samarbejde og motivation fra den unge.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Close to Home: Housing First for Youth Plan (Draft)</p> <p><i>Cowichan Housing Association (2018)</i></p> <p>Canada</p>	<p>Målgruppen for artiklen er interessenter, herunder særligt offentlige myndigheder, der skal udvikle indsatser/programmer målrettet forebyggelse af unge til hjemløshed.</p> <p>Artiklen beskriver hovedelementer og overvejelser i initiativet Housing First for Youth (HF4Y), herunder strategisk ramme, definition mm. Desuden beskrives opmærksomhedspunkter ift. implementering af HF4Y.</p>
<p>Efterværn og den gode overgang til voksenlivet: Undersøgelse af efterværnsområdet i Danmark</p> <p><i>Deloitte (2017)</i></p> <p>Odense: Socialstyrelsen</p> <p>Danmark</p>	<p>Rapporten indeholder målgruppebeskrivelser for unge, der er i målgruppen for efterværn. Desuden gives et billede af efterværnsindsatsen i de danske kommuner.</p> <p>I overgangen til voksenlivet oplever de unge i efterværn behov for støtte til at håndtere økonomi, komme i gang med eller fortsætte deres uddannelse eller arbejde og støtte til at klare personlige udfordringer. Samtidig påpeges et behov for støtte til at klare praktiske ting i hverdagen og til at finde en bolig. Derudover oplever kommunerne, at de unge i stigende grad har behov for kognitive samtaler, psykologsamtaler og kontakt til psykiatrien.</p>
<p>Phase 2 evaluation: Departmental review of the Reconnect program</p> <p><i>Department of Families, Housing, Community Services and Indigenous Affairs (2013)</i></p> <p>Reconnect Departmental review. Australian Government.</p> <p>Australien</p>	<p>Rapporten er en beskrivelse af den familierettede indsats, Reconnect, som er et tidligt interventionsprogram for unge i hjemløshed eller i risiko herfor og deres familier.</p> <p>I rapporten beskrives programmets opnåede resultatmål på nationalt niveau i Australien. Derudover beskrives udfordringer i forbindelse med programmet. Disse udfordringer omhandlede bl.a. alderen af de unge i målgruppen. Fagpersoner omkring de unge pegede på ekstra opkvalificering for at kunne arbejde med den yngre målgruppe. Et forslag er i den forbindelse også at udvide målgruppen for programmet til at kunne rumme både yngre og ældre. I rapporten peges på nødvendigheden af overgangsstøtte, når den unge udgår af Reconnect-programmet ved voksenalderen.</p>
<p>Drømmen om et bedre liv i Danmark – en undersøgelse blandt unge grønlandere i Københavns udsattemiljø</p> <p><i>Det Grønlandske Hus (2018)</i></p> <p>København</p> <p>Danmark</p>	<p>Undersøgelsen fokuserer på unge grønlandere, der er flyttet til Danmark, og hvad der karakteriserer gruppen. Den rummer besvarelser fra 43 grønlandere i alderen 18-30 år, der befinder sig i udsattemiljøer i København.</p> <p>Konkluderer bl.a., at det er svært at hjælpe de unge grønlandere ud af udsattemiljøet, hvis først de er en del af det. 8 procent af de unge har på deres første nat i Danmark overnattet på gaden. 33 procent sover på Sundholm eller Christiania.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>The health of the homeless</p> <p><i>Donley, A. & Wright, J. (2017)</i></p> <p>Sociology Compass, 12(1), p.e12550</p> <p>USA & Canada</p>	<p>Artiklen fokuserer på de sundhedsmæssige udfordringer, som canadiske og amerikanske borgere i hjemløshed står overfor. Ydermere med et fokus på, hvorvidt Housing First kan afhjælpe sundhedsmæssige problematikker blandt gruppen.</p> <p>Konkluderer, at Housing First ikke er en one-size-fits-all model, men at indsatsen skal specificeres ift. målgruppe, sundhedssystem og lokale strukturer. Artiklen giver en målgruppebeskrivelse af unge i hjemløshed, som er karakteriseret ved problematiske familierelationer, psykisk sårbarhed og symptomer på PTSD.</p>
<p>Mediation and homelessness prevention in Scotland: A decade of mediation between young people and their families</p> <p><i>Dore, E. (2011)</i></p> <p>Scottish Community Mediation Centre</p> <p>Skotland</p>	<p>En beskrivelse af skotske familiemæglingprojekter. Opsamlingen beskriver brugen af mægling mellem skotske unge i hjemløshed og deres familier. Ifølge forfatterne er årsagen for 45 procent af unge i hjemløshed konflikter i hjemmet.</p> <p>Konkluderer, at mægling kan skabe positive resultater – bl.a. hjælpe til, at den unge kan blive i hjemmet, returnere til hjemmet eller medhjælpe en positiv og meningsfyldt kontakt til familien. Mæglingsindsatsen bør sættes ind så hurtigt som muligt.</p>
<p>Adverse Childhood Experiences and the Risk of Criminal Justice Involvement and Victimization Among Homeless Adults With Mental Illness</p> <p><i>Edalati, H., Nicholls, T., Crocker, A., Roy, L., Somers, J. & Patterson, M. (2017)</i></p> <p>Psychiatric Services, 68(12), pp.1288-1295</p> <p>Canada</p>	<p>Artiklen bygger på data fra At Home/Chez Soi-evalueringen fra Canada. Målgruppen er voksne hjemløse over 18 år med psykiske sygdomme. Artiklen undersøger sammenhængen mellem adverse childhood experiences (traumer) og involvering i kriminel aktivitet og/eller offergørelse (victimization).</p> <p>De konkluderer, at udsættelse for adverse childhood experiences øger risikoen for offergørelse hos voksne i hjemløshed med mentale sygdomme.</p>
<p>Youth Rights! Right now! Ending Youth Homelessness: A HUMAN RIGHTS GUIDE</p> <p><i>FEANTSA (2016a).</i></p> <p>Bruxelles</p> <p>Internationale studier</p>	<p>Guide til implementering af HF4Y baseret på menneskerettighedsprincipper.</p> <p>Understreger vigtigheden i at anskue ungegruppen som heterogen – med hver deres risikofaktorer. Fx tidligere anbragte unge, LGBT+-baggrund, psykisk sårbarhed, flugt fra vold, anden etnisk herkomst, etc. Konkluderer, at arbejdet med Housing First for unge sker med afsæt i menneskerettighedskonventionen.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Preventing Youth Homelessness: Case Studies from across Europe and North America (Spring 2016)</p> <p><i>FEANTSA (2016b)</i></p> <p>The Magazine of FEANTSA</p> <p>Bruxelles</p> <p>Internationale studier</p>	<p>Denne udgave af magasinet har fokus på situationen for unge i hjemløshed i Kroatien, Belgien, Østrig, Tyskland, Serbien, Irland, Holland, Skotland, Canada og USA. Ydermere et særligt fokus på forebyggelsesmodeller fra Canada.</p> <p>Artiklerne tegner et billede af, at en reduktion af borgere i hjemløshed kræver et skifte fra fokus på bekæmpelse til fokus på forebyggelse. Forskning viser desuden, at den mest effektive form for forebyggelse består af en holistisk tilgang og et fokus på både strukturelle og individuelle faktorer.</p>
<p>Housing solutions to youth homelessness based on a Human Rights Approach</p> <p><i>FEANTSA Youth (2017).</i></p> <p>European Youth Center</p> <p>Budapest</p> <p>Internationale studier</p>	<p>Europæisk rapport fra FEANTSA om unge i hjemløshed med afsæt i en Housing First-tilgang målrettet unge og erfaringer herfra med afsæt i menneskerettigheder.</p> <p>Fremhæver, at det er vigtigt med fokus på at arbejde på tværs af systemer og sektorer. Her fremhæves fire elementer: 1) indflydelsesrige ledere, 2) en følelse af nødvendighed for deltagelse, 3) opbygning af tillid og 4) tilpasning af ressourcer. Derudover også et fokus på inddragelse af civilsamfundet.</p>
<p>LGBTIQ homelessness (Autumn 2017)</p> <p><i>FEANTSA (2018)</i></p> <p>The Magazine of FEANTSA (2018)</p> <p>Bruxelles</p> <p>Internationale studier</p>	<p>Artiklen undersøger hjemløshed blandt LGBT+-unge, og hvilke udfordringer der specifikt gør sig gældende for gruppen.</p> <p>Konkluderer, at LGBT+-unge i hjemløshed oplever en dobbelt stigmatisering i kraft af sin status som hjemløs ung med LGBT+-baggrund. De har dermed større udfordringer sammenlignet med andre hjemløse unge. I England har ca. 25 procent af unge i hjemløshed LGBT+-baggrund, og i Spanien er tallet 25 procent.</p>
<p>Smart Practices for At-Risk, Homeless, and Formerly Homeless Youth Employment Programs in Metro Vancouver</p> <p><i>Fletcher, E. & Muller, L. (2018)</i></p> <p>University of Victoria</p> <p>Canada</p>	<p>Artiklens forfattere undersøger, hvorvidt der eksisterer beskæftigelsesrettede indsatser til unge i risiko for hjemløshed eller tidligere i hjemløshed op til 24 år.</p> <p>Forfatterne konkluderer, at der kun findes få programmer til unge med væsentlige barrierer for beskæftigelse, og som er ustabil koblet til et normalt hverdagsliv samt de mest sårbare unge, som er kronisk afkoblet et normalt hverdagsliv. I arbejdet med disse grupper er de mest succesfulde tiltag de tiltag, der også inddrager den unges øvrige problematikker. I artiklen præsenteres anbefalinger til fremtidige indsatser.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Opportunity Knocks: Prioritizing Canada's Most Vulnerable Youth</p> <p><i>French, D., Gaetz, S., Redman, M. (2017)</i></p> <p>Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press</p> <p>Canada</p>	<p>Beskriver den nationale strategi mod hjemløshed i Canada med fokus på de unikke forhold, der gælder for unge i hjemløshed, forebyggelse af hjemløshed, strukturelle samt systemiske udfordringer.</p> <p>Fremhæver forskellene mellem at være ung og voksen i hjemløshed, som betyder, at tilgangen også skal være forskellig mellem målgrupperne. Behov for forskellige boligløsninger, som tilgodeser de unges udvikling og alder.</p>
<p>Youth Homelessness in Canada: Implications for Policy and Practice</p> <p><i>Gaetz, S.; O'Grady, B.; Buccieri, K.; Karabanow, J.; & Marsolais, A. (Eds.) (2013)</i></p> <p>Toronto: Canadian Homelessness Research Network Press</p> <p>Canada</p>	<p>Dette er en opsamling på eksisterende canadisk forskning omkring unge og hjemløshed. Opsamlingen er målrettet beslutningstagere såvel som praktikere indenfor feltet.</p>
<p>Can Housing First Work for Youth?</p> <p><i>Gaetz, S. (2014)</i></p> <p>European Journal of Homelessness, 8(2)</p> <p>Canada</p>	<p>Artiklen giver en gennemgang af grundelementerne i Housing First for Youth tilgangen (HF4Y), herunder hvilken boligform/ophold den unge kan have brug for samt mulighed for at returnere til familien.</p> <p>Konkluderer, at særligt to elementer er vigtige: 1) at støtten til den unge ikke kun skal gives for at blive selvforsørgende, men også for at understøtte den gode overgang til voksenlivet, og 2) at støtten desuden ikke må være tidsbegrænset, men at den skal gives, så længe der er behov.</p>
<p>WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey</p> <p><i>Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. & Schwan, K. (2016)</i></p> <p>COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press</p> <p>Canada</p>	<p>Kvantitativ undersøgelse af 1103 13–24-årige unge i hjemløshed fra Canada. Beskriver de unges veje ind i hjemløshed, unge under hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser.</p> <p>Giver et billede af borgerne i hjemløshed i Canada. Institutionelle og systemiske fejl beskrives som årsager til hjemløshed. Desuden medfører bl.a. homofobi, racisme og transfobi en overvægt af LGBT+-unge i hjemløshed. Rapporten afslutter med implikationer for policy og praksis.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>THIS is Housing First for Youth: A Program Model Guide</p> <p><i>Gaetz, S. (2017)</i></p> <p>Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press</p> <p>Canada</p>	<p>Den canadiske HF4Y model.</p> <p>Artiklen er en canadisk programbeskrivelse af Housing First for Youth (HF4Y). Beskriver, at årsagerne og forholdene for unge, som ender i hjemløshed, er forskellige fra voksne, og derfor bør en tilgang målrettet unge udvikles.</p> <p>De fem grundelementer for HF4Y præsenteres i artiklen. Disse er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bostøtte • Støtte til sundhed og trivsel • Støtte til økonomisk grundlag og uddannelse • Støtte til ADL (almen daglig livsførelse) • Støtte til social inklusion og familienetværk.
<p>Taking the youth perspective: Assessment of program characteristics that promote positive development in homeless and at-risk youth</p> <p><i>Heinze, H., Jozefowicz, D. & Toro, P. (2010)</i></p> <p>Children and Youth Services Review, 32(10), pp.1365-1372</p> <p>USA & Canada</p>	<p>Artiklen undersøger sammenhængen mellem indsatser, de kontekster, som unge i hjemløshed befinder sig i, de unges oplevelse/tilfredshed med indsatsen samt udbyttet af indsatsen.</p> <p>Undersøgelsen viser, at der er en stor effekt forbundet med forholdet mellem de unges alder, indsatsens struktur, graden af empowerment og positive sociale normer. For ældre unge viser det sig, at det, at der er en struktur i indsatsen, er vigtigt, hvor det for yngre unge er sikkerhed, der er vigtigt.</p>
<p>Adverse childhood experiences: are they risk factors for adult homelessness?</p> <p><i>Herman, D., Susser, E., Struening, E. & Link, B. (1997)</i></p> <p>American Journal of Public Health, 87(2), pp.249-255</p> <p>USA</p>	<p>Artiklen undersøger gennem interviews hypotesen om, at traumer i barndommen er en risikofaktor for hjemløshed i voksenlivet.</p> <p>Konkluderer, at traumer i barndommen er en kraftfuld risikofaktor for hjemløshed i voksenlivet.</p>
<p>Hjemløse borgeres rettigheder i kommunerne</p> <p><i>Institut for Menneskerettigheder (2017)</i></p> <p>København</p> <p>Danmark</p>	<p>Rapport om barrierer i kommunale hjemløseindsatser. Undersøgelsen har fokus på sociale handleplaner, herberger og samarbejdet mellem flere kommuner.</p> <p>Institut for Menneskerettigheder giver på baggrund af rapportens resultater anbefalinger på tre områder: 1) sociale handleplaner, 2) herberger og den øvrige kommunale indsats og 3) samarbejde mellem flere kommuner.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Mental Health and Addiction Interventions for Youth Experiencing Homelessness: Practical Strategies for Front-line Providers</p> <p><i>Kidd, S., Slesnick, N., Frederick, T., Karabanow, J., Gaetz, S. (2018)</i></p> <p>Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press</p> <p>Canada</p>	<p>Bogen består af en række adskilte artikler, hvor den primære målgruppe er unge i hjemløshed i alderen 16-24 år.</p> <p>Beskriver evidensbaserede tilgange til behandlingen af misbrug af alkohol/stoffer til målgruppen med fokus på mental sundhed. Omfatter ressource-, resilience- og styrkefokuserede tilgange. Ydermere beskrives undermålgrupper for unge i hjemløshed.</p>
<p>“Housing First” for Homeless Youth With Mental Illness</p> <p><i>Kozloff, N., Adair, C., Palma Lazgare, L., Poremski, D., Cheung, A., Sandu, R. & Stergiopoulos, V. (2016b)</i></p> <p>PEDIATRICS, 138(4), pp.e20161514-e20161514</p> <p>Canada</p>	<p>Canadisk artikel, der undersøger den effekt, Housing First har på unge med mentale udfordringer. Man undersøger derfor specifikt den del af ungegruppen, som både er i en hjemløshedssituation og har mentale problemer.</p> <p>Konkluderer, at Housing First fastholder målgruppen mere stabilt i bolig. De finder dog ikke andre effekter såsom højere grad af livstilfredshed.</p>
<p>The Unique Needs of Homeless Youths With Mental Illness: Baseline Findings From a Housing First Trial</p> <p><i>Kozloff, N., Stergiopoulos, V., Adair, C., Cheung, A., Misir, V., Townley, G., Bourque, J., Krausz, M. & Goering, P. (2016a)</i></p> <p>Psychiatric Services, 67(10), pp.1083-1090</p> <p>Canada</p>	<p>Artiklen undersøger behov blandt unge i hjemløshed med psykisk sygdom, herunder hvordan disse behov er forskellige fra voksne i samme målgruppe.</p> <p>Konkluderer, at de unge i hjemløshed med psykisk sygdom er karakteriseret ved lav uddannelse, høj grad af overforbrug af alkohol og/eller stoffer, offergørelse og problemer med at få hjælp af systemet. De unges problemer er forskellige fra voksnes og kræver en tilpasset indsats.</p>
<p>Hjemløsebarometeret – dansk hjemløshed i nordisk kontekst</p> <p><i>Kraka (2018)</i></p> <p>Danmark</p>	<p>Komparativ undersøgelse af hjemløshed i et nordisk perspektiv. Undersøgelsen er udarbejdet i samarbejde med Hjem til Alle alliancen og Bikubenfonden.</p> <p>Rapporten viser, at Danmark på flere områder har en dårligere hjemløsesituation end et eller flere af de andre nordiske lande. Den viser bl.a., at Danmark til sammenligning med øvrige lande i Norden har en konstant stigning i andelen af borgere i hjemløshed (herunder stigning af unge i hjemløshed), høj andel personer i hjemløshed med psykisk sygdom og mangel på betalelige boliger.</p>
<p>Implementation and Outcomes of Forensic Housing First Programs</p> <p><i>Kriegel, L., Henwood, B. & Gilmer, T. (2015)</i></p> <p>Community Mental Health Journal, 52(1), pp.46-55</p> <p>USA</p>	<p>Artiklen tager udgangspunkt i borgere i behandling for overforbrug af alkohol eller stoffer. Undersøger herunder boligstatus ved behandlingsopstart og efter endt behandling.</p> <p>Konkluderer, at de borgere, som er i hjemløshed før behandling, også er det efter endt behandling. Hovedmisbruget er afgørende for, om borgeren har en bolig eller ej.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Limerick Youth Housing Evaluation Report</p> <p><i>Lawlor, E. & Bowen, N. (2017)</i></p> <p>Focus Ireland, Dublin</p> <p>Irland</p>	<p>Artiklen beskriver den irske tilgang mod hjemløshed: LYH – Limerick Youth Housing tilgang.</p> <p>Konkluderer, at der er strukturelle, institutionelle og personlige barrierer og behov, som skal tilgodeses for at bekæmpe hjemløshed blandt unge. Undersøgelsen finder, at unge, som har været anbragt i institution, har større behov end unge, der har været i familiepleje eller ikke har været anbragt. Særligt unge, som har oplevet flere brudte anbringelser, har større behov.</p>
<p>The Impact of Homelessness on Health</p> <p><i>Leng, G. (2017)</i></p> <p>A Guide for local Authorities. Storbritannien: Local Government Association</p> <p>Storbritannien</p>	<p>Artiklen beskriver sammenhængen mellem dårligt fysisk og mentalt helbred og hjemløshed. Artiklen pointerer, at et dårligt fysisk og mentalt helbred både kan både være en konsekvens af og årsag til hjemløshed.</p> <p>Det konkluderes, at der eksisterer sammenhæng mellem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mental sundhed og økonomiske problemer • Boligusikkerhed og angst, stress, tab af selvtillid samt bekymring for fremtiden • Mental sundhed og dårlige boligforhold, herunder mangel på plads • Selvmedicinering med stoffer og alkohol og mental sundhed.
<p>Moving out, moving on</p> <p><i>Mallett, S., Rosenthal, D., Keys, D., & Averill, R. (2010)</i></p> <p>London: Routledge</p> <p>Australien</p>	<p>Denne australske undersøgelse omhandler unge i alderen 12-20 år med fokus på forskellige temaer såsom: de unges vej ind i hjemløshed, karakteristika, familie, bolig, kontakt til myndigheder mm.</p> <p>Der opsættes i bogen fire typologier af unge, der beskrives ud fra ovenstående temaer. Disse er 1) unge, der opholder sig på gaden, 2) unge, der modtager støtte, 3) unge med en ustabil boligsituation og 4) unge, der flytter hjem.</p>
<p>Homeless young people, families and change: family support as a facilitator to exiting homelessness</p> <p><i>Mayock, P., Corr, M. & O'Sullivan, E. (2011)</i></p> <p>Child & Family Social Work, 16(4), pp.391-401</p> <p>Irland</p>	<p>Artikel er baseret på et biografisk langtidsstudie af unge i hjemløshed i Dublin, Irland. Fokus er på familierelationer, kontakt til familien, familien som risikofaktor for at blive hjemløs, men også som mulighed for at komme ud af hjemløshed.</p> <p>Konkluderer, at konflikter i familien kan føre til hjemløshed, men at familien også kan være kernen til, at den unge igen kommer ud af hjemløshed. Det kræver et særligt fokus fra den sociale indsats på at involvere familien.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Responding to the needs of youth who are homeless: Calling for politicized trauma-informed intervention</p> <p><i>McKenzie-Mohr, S., Coates, J. & McLeod, H. (2012)</i></p> <p>Children and Youth Services Review, 34(1), pp.136-143</p> <p>Canada</p>	<p>Artiklen argumenterer for, at den vigtigste risikofaktor for en ung ift. at blive hjemløs er traumer, fx vold i familien, overgreb osv. Derfor bør indsatser ifølge artiklen indrettes traumeinformeret efter konceptet "trauma-informed care" (TIC). Artiklen beskriver de otte kerneelementer i TIC.</p> <p>Konkluderer, at hele samfundet, organisering og alle institutioner bør indrettes efter TIC-principper for at kunne imødekomme børn og unge med traumer.</p>
<p>Adolescents exiting homelessness over two years: the risk amplification and abatement model</p> <p><i>Milburn, N. G., Rice, E., Rotheram Borus, M. J., Mallett, S., Rosenthal, D., Batterham, P., et al. (2009)</i></p> <p>Journal of Research on Adolescence, 19(4), 762-785</p> <p>USA</p>	<p>Artiklen følger 262 teenagere i alderen 12-20 år som nyligt er endt i hjemløshed. De unge følges i to år.</p> <p>Forfatterne konkluderer, at 48 procent af de unge er hjemme igen efter 3 måneder, og at kun 7 procent fortsat er hjemløse efter 2 år. Resultaterne viser også, at særligt tilknytningen til moderen er afgørende for at komme ud af hjemløshed. Men faktorer som positiv tilknytning til venner, skole og sociale hjælpesystemer er også af betydning. Anbefalingen er derfor at styrke familiebaserede indsatser som forebyggelse af kronisk hjemløshed.</p>
<p>History of foster care among homeless adults with mental illness in Vancouver, British Columbia: a precursor to trajectories of risk</p> <p><i>Patterson, M., Moniruzzaman, A. & Somers, J. (2015)</i></p> <p>BMC Psychiatry, 15(1)</p> <p>Canada</p>	<p>Artiklen bygger på data fra At Home/Chez Soi-evalueringen fra Canada. Målgruppen er voksne over 18 år med psykiske sygdomme. Specifikt fokuserer artiklen på, om der er sammenhæng mellem tidligere anbringelse og udsathed som hjemløshed og psykisk sårbarhed.</p> <p>Konkluderer, at tidligere anbragte unge er i større risiko for psykisk sårbarhed og er længere tid i hjemløshed sammenlignet med den generelle population. Derfor vigtigt med tidlige indsatser til tidligere anbragte unge.</p>
<p>Pathways into homelessness: Understanding how both individual and structural factors contribute to and sustain homelessness in Canada</p> <p><i>Piat, M., Polvere, L., Kirst, M., Voronka, J., Zabkiewicz, D., Plante, M., Isaak, C., Nolin, D., Nelson, G. & Goering, P. (2014)</i></p> <p>Urban Studies, 52(13), pp.2366-2382</p> <p>Canada</p>	<p>Artiklen bygger på data fra At Home/Chez Soi-evalueringen fra Canada. Målgruppen er voksne i hjemløshed over 18 år med psykiske sygdomme. Man har gennemført kvalitative interview med 211 borgere. Fire centrale temaer fra disse interviews præsenteres.</p> <p>Artiklen konkluderer, at politiske beslutninger muligvis har ført til de mange borgere i hjemløshed, herunder boligpolitik og finansielle politikker. Der er brug for en Housing First-tilgang, og at der bliver bygget flere billige boliger.</p>
<p>Co-occurring substance abuse and mental health problems among homeless persons: Suggestions for research and practice, Journal of Social</p> <p><i>Polcin, D. L. (2016)</i></p> <p>Distress and the Homeless, 25:1, 1-10</p> <p>USA</p>	<p>Artiklen undersøger metodologiske problematikker i undersøgelser om effekten af Housing First. Giver samtidig bud på tilgange, der kan være hensigtsmæssige for praksis.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Tackling community integration in mental health home visit integration in Finland</p> <p><i>Raitakari, S., Haahtela, R. & Juhila, K. (2015)</i></p> <p>Health & Social Care in the Community, 24(5), pp.e53-e62.</p> <p>Finland</p>	<p>Finsk artikel med fokus på problematikken vedrørende social inklusion og eksklusion.</p> <p>Konkluderer, at Housing First er succesfuld på mange parametre, men at målet om social inklusion ofte fejler for borgere i hjemløshed og psykisk sårbarhed. Derfor opsættes fem vigtige dimensioner, som praksisudøveren bør navigere efter i arbejdet med social inklusion.</p>
<p>En helhedsorienteret og tidlig indsats mod hjemløshed blandt unge og unge i risiko for hjemløshed (Ungeprojektet)</p> <p><i>Rambøll Management Consulting og VIVE - Nationalt forsknings- og analysecenter for Velfærd (2018)</i></p> <p>København</p> <p>Danmark</p>	<p>Evaluering af projektet "En styrket sammenhængende og helhedsorienteret indsats mod hjemløshed blandt unge med særlig fokus på forebyggelse og tidlig indsats" (Ungeprojektet).</p> <p>Evalueringsresultater peger på, at kombinationen af samarbejdsmodellen i forbindelse med unge i hjemløshed og bostøtteindsatsen tilsammen giver en indsats for den unge, som bidrager til at hjælpe den unge ud af hjemløshed og at forebygge hjemløshed for de unge i risiko herfor.</p>
<p>Afprøvning af midlertidige overgangsboliger med ICM-bostøtte til unge hjemløse</p> <p><i>Rambøll Management Consulting; VIVE - Nationalt forsknings- og analysecenter for Velfærd (2019)</i></p> <p>København</p> <p>Danmark</p>	<p>Slutevaluering af fire kommuners afprøvning af en ny model for midlertidige overgangsboliger til de mest udsatte, unge i hjemløshed, i alderen 18-24 år. Modellen bygger på bostøttemetoden ICM.</p> <p>Evalueringen viser, at hurtig adgang til en overgangsbolig med intensiv social støtte giver de allermost udsatte unge med komplekse støttebehov en vej ud af hjemløshed. Indsatsen har banet vejen for en permanent boligløsning for to ud af tre unge, der har deltaget i projektet.</p>
<p>Preventing youth homelessness: An international review of evidence</p> <p><i>Schwan, K., French, D., Gaetz, S., Ward, A., Akerman, J. & Redman, M. (2018)</i></p> <p>Wales Centre for Public Policy</p> <p>Internationale studier</p>	<p>Internationalt review om hjemløshed blandt unge.</p> <p>I reviewet henvises til en forebyggelsestypologi bestående af fem punkter, der skal modvirke hjemløshed blandt unge (Gaetz, 2017).</p> <p>Konkluderer, at strukturelle faktorer er særligt vigtige for at modvirke hjemløshed blandt unge, fx fattigdom og tilgængeligheden af billige boliger.</p>
<p>Efterværn for anbragte unge</p> <p><i>SFI (2012)</i></p> <p>København</p> <p>Danmark</p>	<p>En videns- og erfaringsopsamling.</p> <p>Denne videns- og erfaringsopsamling giver for første gang i Danmark et sammenfattende billede af, hvad vi på nuværende tidspunkt ved om efterværn i Skandinavien, Storbritannien og USA.</p> <p>Rapporten indeholder en beskrivelse af tendenserne i national og international forskning omkring udfordringer og problemstillinger ved arbejdet med efterværn samt udvalgte danske kommuners erfaringer med efterværn.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Grønlandere i Danmark – en registerbaseret kortlægning</p> <p><i>SFI (2015)</i></p> <p>København</p> <p>Danmark</p>	<p>Formålet med denne undersøgelse er at belyse levevilkår blandt grønlandere i Danmark på en række områder med særlig fokus på de mere sårbare personer.</p> <p>Overordnet viser undersøgelsen, at andelen af socialt udsatte grønlandere er langt højere end andelen af socialt udsatte i den øvrige danske befolkning. Det gælder på alle de undersøgte områder, herunder bl.a. indkomst, offentlig støtte, hjemløshed, misbrugsbehandling og kriminalitet.</p>
<p>Familiebaggrund og social marginalisering i Danmark</p> <p><i>SFI (2015)</i></p> <p>København</p> <p>Danmark</p>	<p>Undersøgelsen afdækker, hvordan forskellige former for social marginalisering (herunder hjemløshed) spiller sammen, og hvilken betydning forældrenes socioøkonomiske forhold og psykosociale problemer har for risikoen for social marginalisering. Undersøgelsen er baseret på registerdata samt kvalitative interviews.</p> <p>For de unge mellem 18 og 24 år undersøges, hvad der kendetegner familiebaggrunden for de unge i de marginaliserede grupper sammenholdt med majoritetsgruppen af unge, og hvordan social marginalisering i ungdommen og det tidlige voksenliv påvirker de unges vej gennem uddannelsessystemet og ud på arbejdsmarkedet.</p>
<p>Six- and Twelve-Month Outcomes among Homeless Youth Accessing Therapy and Case Management Services through an Urban Drop-in Center</p> <p><i>Slesnick, N., Kang, M., Bonomi, A. & Prestopnik, J. (2007)</i></p> <p>Health Services Research, 43(1p1), pp.211-229</p> <p>USA</p>	<p>Artiklen beskriver outcomes fra en drop-in-indsats. Målgruppen for indsatsen er unge i hjemløshed mellem 14 og 24 år, der selv henvender sig i drop-in-centeret for at modtage case-management og individuel terapi.</p> <p>I artiklen konkluderes, hvordan de unge, som har henvendt sig ved en drop-in-indsats, har forbedret sig på de målte parametre (misbrug af alkohol/stoffer, skolegang, beskæftigelse, mental sundhed mm.), men at de primært forbedrer sig, hvis de samtidig med indsatsen får bolig.</p>
<p>Jeg gjorde det – du kan også!</p> <p><i>Socialt udviklingscenter SUS og KFUM's Sociale Arbejde i Danmark (2006)</i></p> <p>Netværksrådslagning for hjemløse</p> <p>Danmark</p>	<p>Publikationen fortæller om netværksrådslagning som metode og om erfaringerne fra et udviklingsprojekt om netværksrådslagning på tre boformer for hjemløse.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Økonomisk mistrivsel blandt unge voksne</p> <p><i>TÆNK og BikubenFonden (2018)</i></p> <p>Danmark</p>	<p>Undersøger og beskriver unge voksnes økonomiske forhold. Undersøgelsen baseres på 2.000 unges besvarelser.</p> <p>Rapporten slår fast, at en del af den danske ungdom fortsat har store økonomiske udfordringer. Den fortæller, hvad der typisk kendetegner unge, som slås med betalingsproblemer. Og den påviser, at de økonomiske udfordringer har alvorlige konsekvenser for unges trivsel og sundhed.</p> <p>Køn og alder synes fortsat ikke at spille nogen afgørende rolle for forekomsten af unges betalingsvanskeligheder. Men det er samtidig fortsat tydeligt, at betalingsproblemer navnlig optræder blandt unge, der på forskellig vis befinder sig på kanten af samfundslivet. Den økonomiske usikkerhed for personer, der allerede på anden vis er samfundsmæssigt marginaliserede, er således tydelig.</p>
<p>Developing a trauma-informed mental health group intervention for youth transitioning from homelessness</p> <p><i>Vitopoulos, N., Cerswell Kielburger, L., Frederick, T., McKenzie, K. & Kidd, S. (2017)</i></p> <p>Professional Psychology: Research and Practice, 48(6), pp.499-509</p> <p>Canada</p>	<p>Artiklen beskriver en traumbaseret indsats for mental sundhed i et gruppetilbud. Fokus er på unge mellem 16 og 26 år, der er i overgangen fra hjemløs til bolig. Indsatsen beskrives detaljeret i artiklen.</p> <p>Konkluderer, at denne gruppe af unge er meget differentieret, og det kan derfor være svært at udvikle manualbaserede indsatser. Man er nødt til at have en bred ramme for, hvordan gruppen kan udspille sig.</p>
<p>Risikofaktorer omkring hjemløshed</p> <p><i>VIVE (2016)</i></p> <p>København</p> <p>Danmark</p>	<p>Artiklen beskriver risikofaktorer for hjemløshed i Danmark på baggrund af en risikoanalyse. Der inddrages resultater fra andre SFI forskeres rapporter.</p> <p>I artiklen konkluderes, hvordan de største enkeltstående risikofaktorer i forhold til hjemløshed er alkohol- og stofmisbrug, tidligere fængselsdomme og psykisk sygdom. Derudover er det et problem, at der mangler boliger, som kan betales af de ydelser, en udsat borger modtager.</p>
<p>Housing First i Danmark</p> <p><i>VIVE (2017a)</i></p> <p>København</p> <p>Danmark</p>	<p>Rapporten er en evaluering af arbejdet med at udbrede og forankre Housing First-indsatsen og tre evidensbaserede bostøttemetoder (CTI, ICM og ACT).</p> <p>Evalueringen viser, at både borgere og kommuner har gode erfaringer med Housing First, men at især manglen på billige og passende boliger er en alvorlig barriere for udbredelsen af indsatsen.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Hjemløshed i Danmark 2017</p> <p><i>VIVE (2017b)</i></p> <p>National kortlægning. København</p> <p>Danmark</p>	<p>Denne rapport præsenterer resultaterne af den sjette landsdækkende kortlægning af hjemløshed.</p> <p>Kortlægningen viser, at hjemløsheden i Danmark er stigende. I 2017 er antallet af hjemløse borgere opgjort til 6.635, hvilket er en stigning på 8 procent i forhold til 2015. Samtidig viser undersøgelsen, at andelen af hjemløse personer, som vurderes at have en psykisk sygdom, også er stigende.</p>
<p>Veje ind og ud af hjemløshed – en undersøgelse af hjemløshedens forløb og dynamik</p> <p><i>VIVE (2017c)</i></p> <p>København</p> <p>Danmark</p>	<p>Rapporten beskriver forløbene op mod hjemløshed, vejene gennem hjemløshed og muligheden for at komme ud af hjemløshed igen. På baggrund af data fra hjemløsetællingerne og fra landets herberger (§ 110-boformer) i perioden 2009–2015 analyseres hjemløshedens karakter og dynamik over tid.</p> <p>Undersøgelsen kortlægger, hvordan der er en løbende bevægelse ind og ud af hjemløshed. Hjemløshed er således sjældent en "social endestation", men en situation mennesker kan befinde sig i over en kortere eller længere periode.</p>
<p>Hjemløshed blandt kvinder</p> <p><i>VIVE (2018)</i></p> <p>En kvalitativ interviewundersøgelse. København</p> <p>Danmark</p>	<p>Undersøgelsen fokuserer på årsagerne bag stigningen af kvinder i hjemløshed, som fra 2015 til 2017 steg med 23 procent. Derfor gives en karakteristika af kvinderne i hjemløshed.</p> <p>Konkluderer, at kvindernes vej i hjemløshed ofte er under indflydelse af psykiske lidelser og udfordringer. Desuden nævnes skilsmisse som en mulig årsag til stigningen. Undersøgelsen peger på behov for tilbud målrettet kvinder i hjemløshed.</p>
<p>The Relationship Between Homelessness and Mental Health Among Alumni of Foster Care: Results From the Casey Young Adult Survey</p> <p><i>White, C., Gallegos, A., O'Brien, K., Weisberg, S., Pecora, P. & Medina, R. (2011)</i></p> <p>Journal of Public Child Welfare, 5(4), pp.369–389</p> <p>USA</p>	<p>Artiklen undersøger 542 amerikanske unge, som tidligere har været i familiepleje og deres grad af hjemløshed samt symptomer på mentale problemer, herunder specifikt PTSD.</p> <p>Konkluderer, at ca. en ud af fem tidligere anbragte unge ender i hjemløshed i gennemsnitligt 90 dage. Desuden vil over en tredjedel af de unge få en psykisk diagnose. I artiklen præsenteres en række anbefalinger til praksis og politik med udgangspunkt i resultaterne.</p>

Kilde	Beskrivelse
<p>Family Matters: Homeless Youth & Eva's Initiative's Family Reconnect Program</p> <p><i>Winland, D., Gaetz, S. and Patton, T. (2011)</i></p> <p>Toronto: The Canadian Homelessness Research Network Press</p> <p>Canada</p>	<p>Denne canadiske rapport indeholder en beskrivelse af et initiativ ved navn Eva's Initiative Family Reconnect Program målrettet unge i hjemløshed.</p> <p>Initiativets fokus er på at genskabe et positivt forhold mellem den unge i hjemløshed (eller i risiko herfor) med sin familie. Der argumenteres for, at fokus på familierelationen mangler i eksisterende services. Desuden beskrives, hvordan initiativet kan imiteres i andre kontekster. Rapporten peger på et øget behov for forebyggelse i indsatsen mod hjemløshed.</p>
<p>Where Am I Going to Go? Intersectional Approaches to Ending LGBTQ2S Youth Homelessness in Canada & the U.S.</p> <p><i>Abramovich, A., & Shelton, J. (Eds.). (2017)</i></p> <p>Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press</p> <p>Canada</p>	<p>Denne canadiske rapport består af en række artikler omkring LGBT+-relaterede problematikker blandt unge med LGBT+-baggrund og hjemløshed.</p> <p>Den identificerer en række strukturelle barrierer, der er relateret til den unges kønsmæssige identitet, og peger på en række modeller og fokusområder, der imødekommer disse barrierer. Rapporten peger overordnet på, at unge med LGBT+-baggrund ofte føler sig mere trykke på gaden fremfor på f.eks. herberger, der ifølge de unge ikke tager højde for deres behov og derfor kan medvirke til en øget risiko for f.eks. diskrimination og overgreb.</p>

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen
Edisonsvej 18, 1.
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk

December 2019